

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1888. Andra Kammaren. N:o 26.

Torsdagen den 22 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 26, till Konungen, angående villkoren för tillverkning af brännvin m. m.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till kammarens tillfälliga utskott n:o 4 herr Lasse Jönssons i gårdagens sammanträde afgifna motion, n:o 177, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förbud i vissa fall för enskilde att ombesörja befordran af bref och brefkort.

§ 3.

Efter föredragning af statsutskottets memorial n:o 28, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga rörande anslag under femte hufvudtiteln, blef den af utskottet deri föreslagna voteringsproposition af kammaren godkänd.

I sammanhang härmed tillkännagaf herr talmannen, att, enligt i sådant afseende mellan herrar talmän träffad öfverenskommelse, gemensam omröstning öfver så väl ofvan omförmälda, af kammaren nu godkända voteringsproposition som de enahanda propositioner, hvilka kunde dessförinnan varda af båda kamrarne godkända, komme att anställas vid början af kamrarnes sammanträden lördagen den 7 instundande april.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6 (i samlingen n:o 18).

§ 5.

Herr statsrådet m. m. *P. A. Bergström* aflemnade följande Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

Andra Kammarens Prot. 1888. N:o 26.

1:o) angående anslag till inrättande af en tvångsarbetsanstalt vid Svartsjö; och

2:o) angående vissa vilkor för Svartsjö slottsbyggnads jemte åtskilliga andra lägenheters upplåtande till en tvångsarbetsanstalt för lösdrifvare.

Dessa propositioner bordlades.

§ 6.

Ang. användandet af bankovinsten.

Härefter företogs handläggning af bankoutskottets memorial n:o 6, i fråga om användandet af riksbankens vinst för år 1887.

Vid afgifvande af förslag i förevarande ämne hade utskottet haft att taga i öfvervägande *dels* Kongl. Maj:ts till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof aflåtna proposition, i hvad densamma rörde bankovinsten, derutinnan föreslagits, att af berörda vinst ett belopp af två millioner kronor måtte anvisas för statsverkets behof, att utgå vid den tid af år 1889, som af Riksdagen bestämmes, *dels* ock följande af herrar friherre R. M. Klinckowström, L. O. Smith, J. Anderson i Tenhult och A. Hansson i Solberga, hvar för sig, inom Riksdagen väckta och till utskottet hänvisade motioner, uti hvilka föreslagits af:

friherre Klinckowström (motion n:o 11 i Första Kammarén), "att riksbankens halfva nettovinst för år 1887, uppgående till omkring 1,350,000 kronor, måtte till statsverkets disposition öfverlemnas, men den återstående hälften af samma nettovinst måtte för riksbankens egna behof bibehållas";

herr Smith (motion n:o 28 i Första Kammarén): "att åt riksbanken bibehålles hela dess uppkomna nettovinst för 1887";

herr J. Anderson i Tenhult (motion n:o 114 i Andra Kammarén): "att Riksdagen, med afslag å Kongl. Maj:ts proposition att 2,000,000 kronor af riksbankens vinst för år 1887 skulle anvisas till statsverkets behof, ville besluta, att hela bankovinsten för sagda år skall blifva bankens tillhörighet"; samt

herr A. Hansson i Solberga (motion n:o 163 i Andra Kammarén): "att för år 1889 riksbankens hela vinst må användas för bankens egna behof".

Under *punkten 1* hemstälde nu utskottet,

"att af riksbankens vinst för år 1887 ett belopp af 1,350,000 kronor öfverlemnas till statsverket, samt återstoden, 1,353,703 kronor 91 öre, i riksbanken bibehålles".

I en vid punkten fogad reservation hade deremot af herrar *P. O. Hörnfeldt, M. Dahn, A. V. Ljungman, L. Norrby* och *A. Svenson* i Edum yrkats, "att riksbankens vinst för år 1887 bibehålles för bankens eget ändamål, och att 500,000 kronor af nämnda vinst öfverföres till den för uppförande af nytt riksbankshus bildade fond".

Ang. användandet af bankovinsten.
(Forts.)

Här förutom hade reservation jemväl anmälts af herrar *Ol. Andersson* i Lyckorna och *G. Jansson* i Krakerud, hvarjemte herr *A. Hansson* i Solberga begärt få antecknadt, att han till följd af ledighet från riksdagsöromålen icke deltagit inom utskottet i detta ärendes behandling.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Hörnfeldt: Herr talman, mine herrar! De närmast föregående Riksdagarne hafva visserligen haft för princip att sålunda fördela bankovinsten, att ungefär den ena hälften reserverats för bankens egna behof, den andra gått till statsverket. Men med anledning af det beslut, som i båda kamrarna i år fattats i afseende på dels tull, dels förhöjd bränvinsskatt, är det mer än antagligt att betydliga summor komma att tillströmma statskassan, hvilka icke varit möjliga att beräkna vid statsverkspropositionens uppgörande. Och då jag sålunda tager för gifvet, att bankovinsten ej är för statsverkets behof nödvändig, tillåter jag mig att på de skäl, som i öfrigt anförts i den betänkandet vidfogade reservationen, yrka, att riksbankens vinst för år 1887 bibehålles för bankens eget ändamål, och att 500,000 kronor af nämnda vinst öfverföras till den för uppförande af nytt riksbankshus bildade fond.

I detta anförande instämde herrar *Lasse Jönsson, Jonsson* i Myre, *Nydahl, Carlsson* i Nysäter, *Waldenström* från Gefle, *Svenson* i Edum, *Amnéus, Bergendahl, Andersson* i Hasselbol, *Stjernspetz, Ericsson* i Norrby, *Ekeborgh* och *Björkman*.

Vidare anförde:

Herr Lindmark: Då det af talaren på norrlandsbänken framställda förslag grundar sig på förmodanden, hvilka ännu sakna sin bekräftelse, förefaller det mig klokast att åtminstone för denna Riksdag behålla endast hälften af vinsten för riksbanken, hvarför jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Widström: Herr talman, mine herrar! För mig synas de skäl, som upptagas i bankoutskottets memorial afvensom i bankofullmäktiges yttrande i denna fråga, vara fullkomligt giltiga för det slut, hvartill bankoutskottet i memorialet kommit, nemligen att dela bankovinsten för år 1887 på samma sätt, som skett under närmast föregående år. Den omständigheten, att Riksdagen genom

Ang. använ-
dandet af
bankovinsten.
(Forts.)

förändradt tullsystems antagande och förhöjning i bränvinstillverkningsskatten föranstaltat, att inkomsterna för statsverket antagligen skola blifva större än förut, tror jag icke vara tillräckligt skäl att afvika från den grundsats, som i afseende på bankovinstens fördelning under flera år följts. Vi må komma i håg, att Riksdagen nyss beslutit en ganska betydlig utgift till den norrländska stambanans fortsättande. Det vore i hög grad önskligt, om den summa, som dertill behöfves, kunde utgå af de medel, som inflyta, så att någon skuldsättning ej måtte därför erfordras. Jag var med om att rösta för anslag till den norrländska banans byggande till det belopp, Kongl. Maj:t föreslagit, eller 2,500,000 kronor, men det var under det uttryckliga antagandet, som jag för min del gjorde, att detta belopp skulle kunna åstadkommas utan att öka rikets skuld. Ett sådant resultat kan naturligtvis icke vinnas, om man icke tillser, att de beräknade inkomsterna räcka till att betäcka äfven den stora utgiften för den norrländska banan. I den Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof, som aflefnades vid denna riksdags början, syntes ock tydligt, att der voro ganska många behof, som komme att kräfva stora summor för att fyllas.

Der hade å sin sida chefen för finansdepartementet begärt att få använda större del än vanligt af bankovinsten för att derigenom öfverskyla den brist på tillgångar, som fans i riksstaten. Ett sådant förslag är ju numera icke nödigt att antaga, men dessutom var det åtskilliga andra luckor i denna riksstat, som behöfde fyllas med ganska betydande belopp. Och med afseende derpå tror jag ej, att man redan nu kan beräkna inkomsterna af tullen och bränvinsskatten så stora, att man ej också kan behöfva den del af bankovinsten, som plägar användas för att fylla statens behof i öfrigt. Det är också alldeles i sin ordning, att, då staten har en så vigtig och stor anstalt som riksbanken, äfven någon del af dess betydliga behållning bör användas till statens löpande utgifter och behof. På grund häraf och då det är af vikt att, då man ännu icke uppgjort eller vet, huru riksstaten för 1889 kan komma att ställa sig, icke rangera det så, att man för ett eller annat ändamål, som beslutes, skulle behöfva verkställa upplåning igen, på denna grund är det jag åtminstone icke för denna riksdag är med om att bibehålla för banken mer än den hälft af bankovinsten, som af bankoutskottet och bankofullmäktige ansetts såsom erforderlig för banken sjelf.

Jag yrkar därför bifall till bankoutskottets hemställan.

Med herr Widström instämde herr *Metzén*.

Herr Dahn: Herr talman, mine herrar! Jag tror, att den siste ärade talaren på stockholmsbanken kan vara temligen lugn med afseende å huru vida statens inkomster komma att betäcka utgifterna.

Såsom man finner af statistiken, hafva under de sista åren importerats ungefär 192 millioner kilogram omald spannmål, råg och

hvelte, och omkring 72 millioner i förmaldt tillstånd af samma sädesslag. I fjor, då äfven tullfrågan stod på dagordningen, infördes under januari och februari månader omkring en sjettedel af dessa qvantiteter, eller 34 millioner omald och 12 millioner förmald spanmål. Och i år äro förhållandena ungefär desamma, att döma efter uppgifterna för januari månad och af hvad man af pressen kunnat inhemta. Det synes således komma att blifva en ganska riklig inkomst af dessa tullar, helst då vi veta, att den svenska höstsädesproduktionen ännu icke har kunnat i någon nämnvärd mån ökas, och då dertill kommer, att vi nu antagit en bränvinsskatt, som, belöpande sig till omkring 3 millioner, med mer än en och en half million öfverskjuter hvad Kongl. Maj:t begärt, så tror jag, att vi icke på ringaste sätt behöfva befara någon statsbrist, äfven om hela bankovinsten skulle bibehållas för bankens egen räkning.

Med afseende å det till norrländska stambanan gifna anslaget å 2 $\frac{1}{2}$ millioner, så hade ju Kongl. Maj:t redan i statsverkspropositionen föreslagit denna summa; anslaget är således ingen ny ytterligare tillkommen utgift.

Skälet till reservanternas förslag att behålla hela bankovinsten för bankens egen räkning, ett förslag som för öfrigt helt säkert, om det kommit fram först efter voteringen om bränvinsskatten, skulle hafva blifvit äfven utskottets, enär det inom utskottet fanns ledamöter från Första Kammaren, som hyste samma uppfattning som reservanternas, men som just fruktade en statsbrist och på den grund icke vågade ställa sig på reservanternas sida, då ännu icke bränvinsskatten blifvit voterad, skälet till detta reservanternas förslag var, säger jag, såsom i reservationen angifves, att man ville söka förstärka bankens fonder så, att den inom en icke allt för aflägsen framtid skulle kunna öfvertaga hela den enskilda sedelutgifningen och blifva, att jag så må säga, en centralbank för hela vårt penningeväsende.

Bankkomitén af år 1883 föreslog, att bankens grundfond skulle ökas från 40 till 60 millioner kronor, och Riksdagen har redan beslutat, att så snart Kongl. Maj:t finner lämpligt att indraga enskilda bankernas tiokronesedlar, skola 7 millioner i statens obligationer öfverlemnas till riksbanken. Det är då tydligt, att, när de enskilda bankernas oktrojer utgå om fem år, eller år 1893, och Kongl. Maj:t innan dess antagligen kommer in med förslag till en ny banklag, reservanternas i öfverensstämmelse med sin uppfattning om riksbankens öfvertagande af hela sedelutgifningen följaktligen ock ansett, att bankens fonder böra ökas, när ett så gynnsamt tillfälle dertill yppat sig som i år, då statsverkets inkomster synas blifva rikliga.

För att emellertid banken skall kunna öfvertaga de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt och blifva en centralbank för vårt land, bör enligt vår åsigt banken genom afdelningskontor vara representerad i skilda landsorter, och då är det klart, att om denna bankovinst skall öfverlemnas till statsverket, så icke stärkes banken derigenom. Bevaras deremot denna vinst åt banken, så

Ang. användandet af bankovinsten.
(Forts.)

Ang. använ-
dandet af
bankovinsten.
(Forts.)

blir banken i stånd att för densamma skaffa sig sådana valutor, som kunna läggas till grund för en ökad sedelutgifning, som naturligtvis blir nödvändig genom anläggandet af afdelningskontor i orterna.

Herr talman, jag skall icke för närvarande yttra mig vidare, utan yrkar bifall till reservanternas förslag.

Herr G. Jansson i Krakerud: Jag har endast begärt ordet därför, att jag velat tillkännagifva, det jag i allo delar reservanternas förslag, ehuru jag icke varit i tillfälle att teckna mitt namn under det.

Men på samma gång ber jag att få yttra några ord med anledning af hvad en talare på stockholmsbanken yttrat. Han syntes icke vilja gilla, att man för riksbanken skulle bibehålla hela bankovinsten, på grund deraf att vi skulle behöfva penningar för våra jernvägsbyggnader uppe i Norrland. Jag anser för min del, att man icke bör sammanblanda dessa båda frågor. Och äfven om man skulle göra det, så tror jag, att man vid något eftersinnande skall finna, att man skulle erhålla större vinst för dessa 1,350,000 kronor, om man reserverade dem för banken, än om man bygger jernvägar för dem. Och om man också nödgas låna upp en motsvarande summa för jernvägsarbetet, så anser jag ej, att man bör taga någon hänsyn dertill, ty utan tvifvel blir den ränta, man får betala för dessa upplånade medel, lägre än den, som man kan tjena, om summan reserveras för riksbankens behof.

Tänker man slutligen på, hvilka fördelar man vinner genom att snart kunna inrätta flera afdelningskontor af riksbanken i landsorten, så synes det mig alldeles tydligt, att man på så sätt indirekt kommer att tjena allmänheten bättre, om man reserverar hela bankovinsten för bankens behof, än om man använder en del deraf till byggande af en jernväg.

På dessa skäl ber jag att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Dieden: Då det ^{är} 1889 års stat, som här skall regleras, anser jag det icke klokt att allt för säkert räkna på stora inkomster af spanmålstullarne. Det kan ju tänkas, att, till följd af till exempel denna svåra vinter eller andra anledningar, vi redan till hösten i år kunna få se spanmålsprisen så höga, att Kongl. Maj:t finner skäl att stryka bort hela den spanmålstull, som denna Riksdag åsatt; och i så fall blefve ju inkomsterna nästa år betydligt mindre, än hvad man nu beräknat.

Det är visserligen ett lyckligt förhållande, om man är så rik, att man kan lägga hela sin årsinkomst till kapitalet och icke behöfva använda den, men att känna sig så rik, utan att möjligen i själfva verket vara det, det torde vara farligt. Jag tror därför, att det är skäl att i enlighet med både bankofullmäktiges och bankoutskottets förslag dela denna vinst, så att ena hälften tillfaller riksbanken och den andra hälften statsverket, hvarför jag framställer yrkande i sådant syfte.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels på afslag å densamma och bifall i stället till det yrkande, som innefattades i den af herr Hörnfeldt m. fl. i ämnet afgifna reservation, och fann herr talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Ang. användandet af bankovinsten.
(Forts.)

Den, som vill, att kammaren, med afslag å bankoutskottets hemställan i 1 punkten af dess memorial n:o 6, antager det förslag till beslut i ämnet, som innefattas i den af herr P. O. Hörnfeldt m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets omförmälda hemställan.

Omröstningen utföll med 97 ja och 52 nej; och hade kammaren alltså beslutat, att riksbankens vinst för år 1887 skulle bibehållas för bankens eget ändamål, och att 500,000 kronor af nämnda vinst skulle öfverföras till den för uppförande af nytt riksbankshus bildade fond.

Punkten 2.

Afslogs.

§ 7.

I ordningen förekom härnäst lagutskottets utlåtande n:o 35, i anledning af väckt motion om antagande af lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.

I berörda, inom Andra Kammaren af herr Chr. L. Anjou afgifna motion, n:o 88, hade föreslagits, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte skall utfärdas af ungefär följande lydelse:

“1. Pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte få icke äga rum annorstädes än i de dertill afsedda laboratorier vid högskolorna samt endast under omedelbar ledning och tillsyn af vederbörande professor eller laborator.

2. Sådant experiment får icke anställas på andra än fullt bedöfvade djur. Bedöfvningen bör vidmagthållas oafbruten under hela den tid experimentet varar, och djuret skall dödas, innan det uppvaknar ur bedöfvningen, derest icke sådant strider mot försökets

Om antagande af en lag an- gående pin- samma experi- ment på djur i vetenskapligt syfte. ändamål, eller den smärta, som är eller blir en följd af experimentet, kan anses såsom mindre betydlig.

3. Curare eller sådana medel, som endast medföra förlust af rörelseförmågan, men icke framkalla okänslighet, få under inga villkor användas.

(Forts.)

4. Innan dylikt experiment företages, skall tillkännagifvande derom i tidningar eller på annat lämpligt sätt göras med inbjudning till alla, som idka fysiologiska studier, att dervid sig inställa. Om ej minst fem så kvalificerade personer komma tillstädes, må experimentet icke ega rum.

5. Öfver hvarje experiment af ifrågavarande slag skall protokoll föras, innehållande så väl uppgift om ändamålet som noggrann redogörelse rörande hela förfaringssättet, äfvensom de iakttagelser, som blifvit gjorda, samt de resultat, hvilka genom försöket anses hafva vunnits. Protokollet skall undertecknas af minst fem personer, som vid tillfället varit närvarande.

De under hvarje termin förda protokoll skola genom vederbörande fakultets eller lärarekollegiums försorg insändas till kongl. ecklesiastikdepartementet inom 14 dagar efter terminens slut.

Öfverträdelse mot någon af §§ 1—4 i denna lag straffes med böter, första gången ett hundra kronor, hvilket belopp vid förnyad öfverträdelse höjes, dock icke utöfver fyra hundra kronor.“

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Anjou: Min motion afsåg icke att utverka förbud mot alla experiment af detta slag. Jag har ansett mig nödsakad att erkänna dylika forskningars berättigande i vissa nödiga fall och så framt dervid sådana mått och steg blefve iakttagna, att det åsyftade ändamålet kunde antagas skola med någon större grad af sannolikhet blifva uppnådt. Motionen åsyftade således blott att i möjligaste mån stäfja missbruk vid dessa grymma experiment. Och till missbruk måste det väl anses skola leda, att dylika experiment kunna “i vetenskapligt syfte“, såsom det heter, få företagas af hvem som helst, hvar som helst och huru som helst. För så vidt de skola kunna verkligen ske i vetenskapligt syfte synes det ju oafvisligen nödvändigt, att endast vetenskapsmän dermed taga befattning. Detta sökte jag i motionen framhålla genom den föreslagna inskränkningen, att blott de egentliga fackmännen, professorer och laboratorer, borde få leda forskningarna. Då vidare det vetenskapliga syftet svårligen skulle kunna främjas, derest icke nödiga redskap och instrument funnes att tillgå, erinrade jag om vigten deraf, att experimenten endast egde rum på de platser, der detta villkor kunde uppfyllas: laboratorierna vid högskolorna. Vidare och då det syntes mig svårligen kunna antagas, att något viktigare vetenskapligt utbyte skulle vara att förvänta genom observationer på lefvande varelser, försatta i det högst

abnorma tillståndet af en genom grymmaste tortyr framkallad dödsångest, fann jag mig böra föreslå, att djurens bedöfning alltid borde iakttagas, derest icke undantagsvis ett klart insedt, mycket viktigt ändamåls uppnående derigenom skulle ovillkorligen förfelas. Och slutligen ansåg jag för det vetenskapliga syftets uppnående nödvändigt, att protokoll, angifvande förfaringssättet och de vunna resultaten, blefve förda vid dessa experiment, när man ju i annat fall vid deras förnvande icke hade någon ledning af det som förut blifvit iakttaget. En efterträdare blefve icke satt i stånd att draga fördel af företrädarens framgångar eller att undvika hans misstag; man löpte fara att oupphörligen komma att stampa i samma fotspår.

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Af det sålunda anförda hoppas jag mig hafva ådagalagt, att goda skäl finnas för den begränsning af dessa forskningar, jag fördristat mig att föreslå, och att de anspråk, jag i dessa afseenden ställt på vetenskapsmännen, varit ganska moderata. Lagutskottet har emellertid tänkt annorlunda. Det har utan vidare tillstyrkt afslag å motionen. Och de argument, som till stöd härför blifvit förebragta, äro de gamla vanliga: å ena sidan vivisektionens stora, höga och för menskligheten viktiga ändamål och, å andra sidan, det humana, milda och för djuren ömmande sätt, hvarpå vivisektionerna nu mera lära åtminstone i vårt land bedrivas. Af de från vederbörande inhemtade upplysningarna anses nu fullt ådagalagdt, att några missbruk icke hafva egt rum allt sedan år 1884, då saken senast förevar vid riksdagen. Och utskottet föreslår därför décharge för de fyra senaste åren, liksom Riksdagen det nämnda året meddelade ansvarsfrihet för tiden mellan 1881 och 1884.

Hvad innebär nu detta? Utskottet så väl som de aktade vetenskapsmän, på hvilkas uppgifter om de faktiska förhållandena utskottet stöder sig, synes nu mera dela min och många andras åsigt, att dylika experiment böra företagas med iakttagande af den största möjliga skonsamhet mot djuren. Det är utan tvifvel en glädjande företeelse, som man bör taga vara uppå, att detta argument nu träder fram i förgrunden: grymheter ske ej nu mera; missbruk förekomma icke; — alltså behöfvas inga stadgar; ömsinhet och barmhertighet hafva nu blifvit en sed vid vivisektionerna; — hvad göres oss då behof af någon lag?

Derpå vill jag emellertid svara genom att framställa det spörsmålet: Om det verkligen förhåller sig så, att det nu blifvit en god och vacker sed vid dessa experiment att iakttaga sådan skonsamhet mot de stackars djur, som användas såsom substrat, skulle detta vara något bindande skäl att anse alla stadgar öfverflödiga? Man brukar annars säga, att när en osed blifvit allmän och inrotad, det icke är värdt att stifta någon lag. Den komme blott att kringgås och brytas, säger man. Man måste i sådana fall verka till det ondas aflägsnande på öfvertygelsens väg. Så har det yttrats här i kammaren beträffande vissa andra, i sedligt afseende viktiga frågor. Men der en god sed redan begynt göras sig gällande, der skuile man väl alltså icke behöfva frukta för att gifva den stadga genom en lag. Man kunde ju tvärtom just då

*Om antagande
af en lag ang.
rätthållas.
Så synes det
mig förhålla
sig just i nu
föreliggande
fall. Har det
blifvit en god
sed, att dessa
i sig ytterst
ömtåliga
och grymma
experiment
anställas så
hofsamt och
menschligt
som möjligt;
hvarför fruktar
man då för,
hvarför äro
vetenskaps-
männen sjelfva
så rädda för
att få i föreskrifter
uttaladt hvad
de sjelfva
iakttaga och
finna vara
det som bör
göras? Jag
får tillstå,
att jag icke
kan förstå
anledningen
dertill. Jag
tycker tvärt-
om, att det
skulle vara
af intresse
för dem, att
allmänheten
skulle slippa
misstänka,
att någonting
skedde, som
icke vore
fullt berättigadt.
Och för öfrigt,
om man än
hyser all möjlig
tillit till de
herrar, som
för närvarande
anställa och
leda dessa
experiment,
hvad garanti
har man för
framtiden? När
som helst kan
ju möjligen
vid personalförändring
en efterträdare
uppträda, som
har en annan
åsiqt och ett
annat sinnelag,
och som begynner
verka i en helt
annan rigtning.
Och hvilken
garanti har man
derför, att icke
här eller der
dilettanter och
fuskare uppträda
på detta område,
som erbjuder
sådana frestelser
till att göra
upptäckter, och
att icke dessa
för att vinna
anseende såsom
stora upptäckare,
nya banbrytare,
utan att fråga
efter den goda
seden vid högskolorna,
börja företaga
sådant, som på
ett förskräckligt
sätt skulle uppröra
allmänheten?
Och då vore
det ju att befara,
att en reaktion
när storm
uppväcktes
mot hela detta
forskningssätt,
så att man
funne sig
befogad att
utfärda ett
absolut förbud
deremot och
såmedelst
beröfva
menschligheten
de utomordentliga
fördelar, som
af fackmännen
förespeglas
vara att förvänta
genom att
fortsätta i
den inslagna
rigtningen.*

(Forts.)

hysa förhoppning om, att lagen också skulle utan svårighet upprätthållas. Så synes det mig förhålla sig just i nu föreliggande fall. Har det blifvit en god sed, att dessa i sig ytterst ömtåliga och grymma experiment anställas så hofsamt och menschligt som möjligt; hvarför fruktar man då för, hvarför äro vetenskapsmännen sjelfva så rädda för att få i föreskrifter uttaladt hvad de sjelfva iakttaga och finna vara det som bör göras? Jag får tillstå, att jag icke kan förstå anledningen dertill. Jag tycker tvärtom, att det skulle vara af intresse för dem, att allmänheten skulle slippa misstänka, att någonting skedde, som icke vore fullt berättigadt. Och för öfrigt, om man än hyser all möjlig tillit till de herrar, som för närvarande anställa och leda dessa experiment, hvad garanti har man för framtiden? När som helst kan ju möjligen vid personalförändring en efterträdare uppträda, som har en annan åsiqt och ett annat sinnelag, och som begynner verka i en helt annan rigtning. Och hvilken garanti har man derför, att icke här eller der dilettanter och fuskare uppträda på detta område, som erbjuder sådana frestelser till att göra upptäckter, och att icke dessa för att vinna anseende såsom stora upptäckare, nya banbrytare, utan att fråga efter den goda seden vid högskolorna, börja företaga sådant, som på ett förskräckligt sätt skulle uppröra allmänheten? Och då vore det ju att befara, att en reaktion när storm uppväcktes mot hela detta forskningssätt, så att man funne sig befogad att utfärda ett absolut förbud deremot och såmedelst beröfva menschligheten de utomordentliga fördelar, som af fackmännen förespeglas vara att förvänta genom att fortsätta i den inslagna rigtningen.

Dessa farhågor äro sannerligen icke gripna ur luften. När som helst kan man verkligen befara, att sådana öfvergrepp skolaske. Det har nemligen tydligen framgått af de upplysningar, som från de hemlighetsfulla laboratorierna trängt fram i dagen, likasom det bekräftats af uppgifter ur litteraturen och föredrag under riksdagsförhandlingarna rörande detta ämne, att dessa experiment icke företagas uteslutande eller ens oftast för vinnande af något på förhand åsyftadt praktiskt specialändamål, utan de anställas äfven så till sägandes på måfå för att få uppslag till något särskildt syftsmål, äfvensom ej sällan för att vinna bekräftelse på och upplysningar om vissa för tillfället i tiden moderna naturvetenskapliga teorier och hypoteser. Någon praktisk användning har man då icke ens ansett sig böra eller vilja åsyfta. Och då har det också visat sig, att, så länge den första hänförelsen varar, man icke är så nogräknad med, huru man går till väga. Då griper man till hvad som helst i ändamål att få teorien bekräftad. Då håller man företrädesvis fram såsom argument det der stora vetenskapliga ändamålet, som kan rättfärdiga hvilka medel som helst, äfven om dessa från synpunkten af intressen, som efter min tanke äro oändligt högre och viktigare än all vetenskap, måste anses tvetydiga och högst betänkliga. Så har onekligen skett äfven i vårt land. Enligt de upplysningar, som på grund af vetenskapsmännens egna uppgifter meddelas i den af mig i motio-

nen åberopade skriften, visar det sig, att upprörande grymhet för ej länge sedan egt rum vid vivisektioner vid våra högskolor, om ock sådant icke bevisligen inträffat under de sista 10 åren. Och allmänheten har, der denna sak genom utgifna skrifter, i hvilka förfaringsättet vid dessa experiment så väl i utlandet som i vårt land skildrats, icke blifvit bevärdigad med några upplysningar från de lärdes sida, huru dermed egentligen sig förhållit. Eljest har det ju i vår tid blifvit ganska vanligt, att vetenskapsmännen ansett såsom en pligt och en ära att medelst populära framställningar i tal och skrift söka så mycket som möjligt göra äfven lekmännen, som stå utanför de invigdes krets, i någon måtto bekanta med den pågående vetenskapliga utvecklingen och med de resultat, som derunder vunnits. Här åter synes man hafva använt all möda att förhemsiga sina åtgöranden. Endast då, när genom sakens dragande inför offentligheten genom riksdagsmotioner, hafva de låtit aftvinga sig förklaringar, hvilka dock, att döma af den tid efter annan åter uppkommande oron, icke varit af natur att kunna varaktigt lugna sinnena. Man må då finna det åtminstone ganska ursäktligt, om rörelsen icke vill alldeles lägga sig. Ja, man synes mig icke ega rätt att beskärma sig deröfver, att kanske origtiga och öfverdrifna föreställningar blifva rådande hos de utomstående, helst som dessa veta sig hafva bundsförvandter inom de lärdes eget läger. Det är ju notoriskt, att flere högt ansedde naturforskare bryta stafven öfver hela vivisektionen, liksom det utan tvifvel synes tjena till efterföljd, att ett så praktiskt land som England, efter det att grundliga och noggranna undersökningar rörande missbruken vid vivisektionerna blifvit anställda, genom en lag så begränsat deras utöfvande, att ingen, som ej erhållit särskildt bemyndigande, eger dermed befatta sig.

Emellertid, jag upprepar det, måste det anses synnerligen glädjande, att nu mera under de närmast föregående åren, enligt hvad utskottet konstaterat, dylika grymheter icke hos oss äro vanliga. Jag anser mig ock böra uttala det erkännande, att jag på allra sista tiden genom enskildt meddelande från en person, på hvars upprigtighet jag icke har någon anledning att tvifla, kommit till den öfvertygelsen, att åtminstone vid den största af våra högskolor något missbruk i detta afseende af anmärkningsvärdare beskaffenhet icke eger rum. Man synes hafva slappats af och tröttnat på de obehagliga och oftast fruktlösa forskningarna. Dessa fortsättas emellertid, om än med föga intresse och hänförelse. De faktiska uppgifter om ställningen, hvilka blifvit lemnade af en man inom facket och återfinnas i en uppsats, intagen i tidskriften "Eira", synas ock bestyrka hvad sålunda blifvit vitsordadt. Det heter dock, betänkligt nog, i denna uppsats, att djuren "*i regeln*" döfvas" — således icke alltid. Men min sagesman har upplyst, att åtminstone på de stackars grodorna hufvudena afskäras, innan man gör observationer på de sprittande lemmarnes rörelser.

Detta är nu godt och väl. Men låt en fantasi- och snillrik man åter framträda med en ny epokgörande naturvetenskaplig hypotes. Menar man, att det icke då igen skall på hela linien upp-

Om antagande af en lag ang. pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

stå en äflan och täflan att belysa och bestyrka den nya efterjagade sanningen med uppoffring af nya hekatomber pinade djur? Männe icke den anspråkslösa och ursäktade motivering, som nu i de jemförelsevis lugnare tiderna företrädesvis begagnas — jag menar tallet om det humana och milda sätt, hvarpå man går till väga — då återigen skall få träda i bakgrunden, och det höga vetenskapliga syftemålets majestät framträda såsom hufvudargument, lämpligt att försvara användandet af hvilka medel som helst? När skulle väl den dag randas, då man med någon förhoppning kunde emotse, att vivisektionen skulle upphöra eller ens kunna hållas inom tillbörliga gränser, så länge vetenskapsmän af det allra största anseende förklara sig anse denna forskningsmetod utgöra ett hufvudsakligt vilkor för lösningen af en utaf mensklighetens högsta och betydelsefullaste uppgifter? Den ryktbare professor *Virchow* yttrade bland annat vid den år 1884 hållna läkarekonferensen i Köpenhamn: "att det är vivisektionen, som skall lösa lifvets stora problem, och att den grad, hvori ett folk ärar och omhuldar vivisektionen, bestämmer graden af dess andliga utveckling öfver hufvud." Tänk hvilken storartad utsigt att kunna få kasta, vore det ock blott en enda glimtande blick in bakom lifsmysteriets förlåt! Hvilken lockande uppgift för unga vetenskapsidkare att kunna få lemna bidrag till tydningen af ett gåtfullt problem, inför hvilket de störste vetenskapens heroer hittills nödgats stanna i ovisshet; att få äran af en upptäckt, vida märkligare än någon af dem, för hvilka en Linné, en Berzelius, en Schéele vunnit rykte och utmärkelse! Och detta med tillhjälp af vivisektionen! Sannerligen, om en hänförelse i denna riktning begynte upplåga hos de unga; ja, om den funne genklang hos folket, som hittills tvekande och motvilligt förhållit sig till den oklara frågan, så att man blefve benägen att ej blott lemna ett medgifvande, utan fast hellre att positivt och kraftigt befrämja åtgärder, hvilka förmenas utgöra vittnesbörd om nationens höga andliga utvecklingsgrad; man skulle utan tvifvel få bevittna en stegrad rörelse inom detta område, inför hvilken hvad som hittills bedrifvits blott skulle kunna anses såsom en barnlek.

Härvid anser jag mig dock skyldig att göra det erkännande, att detta i sig sjelf så stora och ädla syfte synes mig egnadt att utgöra förklaringsgrund till mycket af det högst besynnerliga förhållandet, att allvarliga och tänkande, ja, snillrika och älskvärda män kunna nedlåta sig till dessa för den mindre härdade mensklighets- och barmhertighetskänslan motbjudande forskningar. Håri ligger enligt min tanke den kraftigaste förmildrande omständighet, hvilken må besinnas, då man vill gå till doms öfver dessa lärde mäns åtgöranden. Men på samma gång ligger det för hvar och en, som lika med mig och många andra är fullt och visst öfvertygad derom, att lifvet sjelft och ännu mera lifvets källa ligga alldeles utanför och i alla tider komma att ligga alldeles utanför icke blott hvarje dissektionsknifs eller mikroskops, utan äfven utom all blott naturforsknings rāmärken; det ligger, säger jag, något utesägligen tragiskt uti att bevittna sådana på förhand till

fruktlöshet dömda sträfvanden, hvilka äro så synnerligen väl egnade att draga och fasthålla stora intellektuella krafter i riktningen nedåt i stället för uppåt.

Hvad jag nu sagt kommer naturligtvis att af de höga herrarne, hvilka drömma om sin vetenskaps gränslöshet och hysa full tillit till sin egen ofelbarhet, anses för högeligen enfaldigt och föråldradt. Nå väl! Låtom oss då gå in på deras tankegång och antaga, att det kunde lyckas deras gemensamma sträfvanden att på den inslagna vägen lösa *lifvets stora problem*. De måste väl själfva dervid antaga, liksom det för hvar och en ju måste anses oemotsägligt, att, der lifvets väsende efterforskas medelst användande af sådant undervisningsstoff och med tillhjelp af dylika redskap, resultatet omöjligen kan löpa ut i något annat, än att lifvet, allmänt fattadt, är något *materiellt* — detta må nu benämnas med kraft eller någon annan term, det må nu befinnas vara kemiskt eller fysiskt o. s. v. —; med ett ord: lifvet är materia.

Hvad vore väl dermed vunnet? Man hade funnit undersatsen till en slutledning, med hvars öfversats man ännu icke kommit på det klara. Första omsorgen borde naturligtvis hafva varit att utforska och bringa till klarhet *hvad materia är*. Och denna sida af problemet kunde ju ock synas ligga närmare den forskning, som sammanhänger med den moderna naturvetenskapens åskådningssätt. Emellertid, så länge man i detta afseende icke hunnit till önskvärd sanningsuppfattning, komme ju slutledningen att tills vidare nödgas att få åtnöjas med följande tröstlösa expression:

Materia är något som man ännu icke vet.

Att lifvet är materia, det har man nu fått veta.

Alltså: att lifvet är något som man ännu icke vet, det har man nu fått veta.

Kammaren må benäget ursäktas, att jag så länge tagit dess uppmärksamhet i anspråk.

Jag hade verkligen väntat, att lagutskottet, om det då icke ansett sig kunna förorda mitt moderata förslag oförändradt, antingen skulle hafva föreslagit, att en skrivelse aflätes till Kongl. Maj:t om vidtagande af åtgärder till förhindrande af missbruk vid vivisektioner; eller åtminstone att utskottet, i stället för det blott negativa afslaget, skulle hafva klädt sin åsigt i det motsvarande positiva uttrycket, hvilket då naturligtvis borde hafva innehållit en hemställan om ett tillägg till lagen om djurplågeri, så lydande: *Denna lag afser icke djurplågeri i vetenskapligt syfte. Sådant må obehindradt och utan all inskränkning få bedrivas.*

Så lyder verkligen med andra ord, om än icke direkt uttaladt, lagutskottets hemställan. Jag vill ej dela det ansvar, som kammaren och Riksdagen ikläda sig genom ett sådant medgifvande, och derfor tager jag mig friheten yrka:

att Riksdagen måtte besluta en skrivelse till Kongl. Maj:t

Om antagande af en lag angående pinssamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

med anhållan om nådig proposition till Riksdagen föråstadkommande af den begränsning i och kontroll öfver vivisektionen, som må finnas lämpliga och nödiga.

I detta yttrande instämde herrar *Sundberg* från Vexjö, *Lund, Lyth, Björck, Metzén, Svarthling, Ekeborgh, Johansson* i Strömsberg, *Jönsson* i Mårarp, *Nydahl, Odell, Fredholm, Nilsson* i Skärhus, *Olsson* i Ornakärr, *Anderson* i Himmelsby, *Kihlberg, Ericsson* i Norrby, *A. V. Carlson* och *Petersson* i Hamra.

Herr Nyström yttrade: Innan jag inlåter mig på sjelfva saken, ber jag få uttala ett oförbehållsamt erkännande för det syfte, som vid detta likasom vid föregående tillfällen påverkat de män, som uppträdt mot vivisektionen. Jag vill icke förneka deras ädla syftemål, den medkänsla för djuren, som hos dem gör sig gällande, så mycket mindre som jag sjelf är en varm djurvän. Ja, jag går till och med så långt, att, då det vid föregående tillfällen, då denna fråga varit föremål för polemik, framkastats såsom en half förebråelse mot dessa personer, att det vore en del "känslösamhet" som ingår i deras sträfvan mot vivisektionen, så innebär detta i mina ögon icke någon anklagelse, utan ett beröm, ty det är godt och riktigt, att man hyser medkänsla för de värnlösa, och säkerligen intet fel att gifva uttryck åt denna känsla. Men sedan jag egnat denna rättvisa åt dem, hvilka jag måste betrakta såsom mina motståndare, begär jag å andra sidan det erkännande af dem, att de motiv, af hvilka vi ledas fram, äro helt andra än råhet och känslolöshet, såsom det under stundom hetat från våra motståndare.

Jag ber nu få framhålla — hvad som äfven förekommer i utskottets betänkande och, som jag tror, påverkat utskottets beslut — att denna sak kan behandlas på två olika sätt. Det ena är, om man vill börja från början, d. v. s., å ena sidan, genomgå hela serien af anklagelser mot vivisektionen allt sedan dess första uppkomst, och, å den andra, framställa de resultat, som på vetenskapens område vunnits genom vivisektionen, och det berättigande, densamma på grund deraf måste anses hafva. Att nu upptaga detta stora program, att å nyo genomvandra denna långa väg, som Riksdagen för öfrigt redan förut till stor del tillryggalagt, det anser jag emellertid under nu varande förhållande icke vara tillrädligt. Det vore endast, å ena sidan, att framkalla de skräckbilder, som tillhöra ett tidigare skede, egentligen från början af detta århundrade, och hufvudsakligen härflytande ur franska källor, och, å andra sidan, att gent deremot å försvarets sida upprepa likaledes många gånger hörda påståenden, att dessa berättelser äro öfverdrifna, att de afse förgångna tider och förgångna metoder, att så ej tillgår numera, framför allt icke i vårt land. Dessa begge bevisföringar komme då att stå mot hvarandra med den påföljd, att för sakens utredning icke något vunnues.

Jag för min del skulle i stället vilja föreslå det andra sättet, eller att kammaren fäster sig vid och tager till utgångspunkt hvad som skedde år 1884. Och hvad skedde då? Jo, att — sedan Kongl.

Maj:t på förekommen anledning låtit verkställa en utredning, som i fullständighet söker sin like, emedan alla vetenskapliga institutioner, som ansågos vittnesgilla, dervid lemnades tillfälle att yttra sig, samt sedan universitetskanslern afgifvit sitt med skäl uppburna yttrande — frågan genom motion om lag mot vivisektionen kom under Riksdagens behandling, med det resultat att motionen af begge kamrarne afslogs just på grund af nämnda utredning. Tager man detta sakens skick till utgångspunkt, är det klart, att frågan blir betydligt begränsad. Då behöfver man endast tillse hvad som förefallit sedan år 1884, huru vida sedan dess sådana missbruk egt rum vid vivisektionen, att de kunna motivera en annan sakens utgång, ett annat beslut af Riksdagen, än som då fattades. Men på samma gång må det äfven vara oss representanter för en annan åsigt tillåtet att söka ådagalägga ej mindre att sedan denna tid några verkliga missbruk i detta afseende icke förekommit, än äfven, och förnämligast, hvad som genom vivisektionen vunnits och förvärfvats åt menskligheten och vetenskapen; och jag hoppas, att en sådan vidräkning skall komma att utvisa ett betydande öfverskott på vetenskapens kreditsida.

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Innan jag öfvergår till frågan om hvad som skett på vivisektionens område sedan år 1884 och till ett försök att försvara densamma mot de anklagelser, som man här vid lag trott sig kunna framställa, ber jag emellertid få uppehålla mig litet särskildt vid motionärens i dag gjorda framställning och yrkande. Hvad som dervid förefaller mig mycket märkvärdigt är, att, ehuru motionären själf förklarar sig hafva funnit, att några anklagelser för hvad som skett skäligen icke kunna göras, och att således vivisektionen, sådan den nu hos oss befinner sig, måste anses vara frikallad för alla förebräelser, han detta oaktadt vidhåller sin begäran om särskild lagstiftning mot vivisektionen. Jag kan nemligen icke nog framhålla det betänkliga i att skapa lagar, der de icke äro ovilkorligen behöfliga. Derigenom framkallas endast missförhållanden, som förut icke existerat. Man har i det fallet inom den medicinska lagstiftningen gjort en sorglig erfarenhet, i det lagar tillskapats, utan att hafva motsvarats af faktiska förhållanden och behof.

Men, säger motionären, det kan ju aldrig skada, att vi få en lag i fråga om vivisektionen. Jag håller dock fast vid, att en lag icke får tillkomma utan oundgängligt behof; ty lag är en frihetsinskränkning och såsom sådan icke något önskvärdt, som man dock underkastar sig för att undvika ett större eller svårare ondt. Det är med lagar som med medikament. Man intager ett sådant då det oundgängligen behöfves, men utan nödtvång, d. v. s. för att förekomma ett större lidande eller en större fara, lär väl ingen inlåta sig på något medikamentsintagande.

Jag måste således opponera mig mot den uppfattningen, att en ny lag får stiftas, fastän det erkännes, att de bestående förhållandena icke på något sätt göra den behöflig.

Man har vidare sagt — och det framhålles för öfrigt äfven af lagutskottet — att det här endast gäller en kontroll. Jag tillåter mig då först fråga: hvarför vill man, att den vetenskapliga forsk-

*Om antagande
af en lag an-
gående pin-
samma experi-
ment på djur
i vetenskapligt
syfte.
(Forts.)*

ningen skall underkastas en kontroll, då sådan icke ifrågasättes i afseende å andra lofliga sysselsättningar? För öfrigt anser jag, att en kontroll under den form, motionären föreslagit, vore absolut omöjlig. Han utgår från en alldeles oriktig uppfattning af de fysiologiska experimenten och tror tydligen, att dessa verkställas under formen af skådespel, till hvilka man kan kalla vittnen och kontrollanter. Så är emellertid alldeles icke förhållandet. Under loppet af undersökningarna, som fortgå med anatomiska, fysikaliska eller kemiska observationer, uppstår må hända ett oafvisligt behof att omedelbart och i ett sammanhang konstatera hvad som på det gifna forskningsområdet företer sig i den lefvande organismen, och den skyndsamhet, hvarmed iakttagelserna då måste göras, medgifver icke efterskickandet af kontrollanter och vittnen, hvartill för öfrigt icke annat än fysiologer ex professo äro kompetente, och af sådana finnes det icke fem eller sex att tillgå i hela Sverige. Jag anser dessutom, att någon kontroll i detta afseende utöfver den, som redan finnes, är alldeles obehöfelig. Frågan härom står i sammanhang med frågan om protokollen, om hvilka motionären i min tanke ganska riktigt erinrat. Nu vill jag emellertid upplysa, att vivisektoriska experiment icke anställas utan att protokoll deröfver föres, dels i vanlig form, dels och i de flesta fall så, att en sjelfregistrande apparat beskriver utslaget och gifver ett ojäfaktigt vittnesbörd om experimentet. Från den synpunkten anser jag således den ifrågasatta kontrollen äfven opåkallad. Tillräcklig kontroll finnes redan förut, och en ny, sådan som motionären föreslagit densamma, vore, jag upprepar det, blott att sätta den vetenskapliga forskningen på förevarande område i en orättvis undantagsställning.

Motionären har påmint om den engelska vivisektionslagen, och detta var ganska välkommet för mig. Ty denna lag står som ett det tydligaste vittnesbörd om, huru en lag *icke* bör skrivas; med andra ord, den är i och för sig ett mönster för en dålig lag. Också har den gjort denna viktiga del af läkarevetenskapen landsflyktig i England.

Sedan jag nu med några ord bemött motionärens anförande och förslag om lagstiftning i fråga om vivisektionen, ber jag få återgå till frågan om den fysiologiska vetenskapens, eller rättare om vivisektionens debet och kredit. Och jag tror, som jag nyss sade, att det då måste anses vara välbetänkt, att man inskränker sig till en undersökning af förhållandena, sådana de gestaltat sig sedan år 1884, och icke inlåter sig på något ändamålslost resonnement om hvad som dessförinnan inträffat på ifrågavarande område. Det står då emellertid fast — och det har motionären sjelf framhållit — att efterforskningar, som anstälts af för saken intresserade personer, gifvit vid handen, att sedan år 1884 det vivisektoriska förfaringssättet förmildrats så mycket, som öfver hufvud varit förenligt med möjligheten af målets vinnande — ja, i så hög grad, att de undantag, då lefvande djur blifvit underkastade vivisektion, utgör ett försvinnande fåtal experiment. Det långt öfvervägande antalet af experiment hafva nemligen icke gjorts på

levande djur, utan på kroppar efter nyss förut dödade djur. Och der vivisektion å levande djur måst företagas, är det bevisadt, att den gjorts smärtfri medelst användande af de hjälpmedel, läkarevetenskapen lyckats uppfinna, i främsta rummet en tillfyllestgörande bedöfnings och i öfrigt allt hvad den nyare tiden frambragt i förbättrade operationsmetoder och instrument.

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.

(Forts.)

Om nu återigen, hvilket ju icke kan jäfvas, någon gång sådana experiment förekomma, som icke medgifva en fullständig bedöfnings, går vetenskapsmannen till dem med sorgset sinne och beklagande, och han har endast den — jag erkänner det — klena trösten, att det endast är fråga om ett enstaka fall, utgörande en försvinnande obetydlighet mot de millioner fall, då det stora världssamhällets hushållning kräver att djuren uppoffras och underkastas de plågor, som äro oskiljaktiga från slagt, fiske, jagt, kastration m.m. Men rätt märkvärdigt är det dock i sjelfva verket, att, under det man med den mest minutiösa noggrannhet, jag kan nästan säga misstänksamhet, följer dessa få undantagsfall, man icke söker göra klart för sig, hurusom i millioner, ja väl milliarder, kunna räknas de djur, som uppoffras för andra, icke höga ändamål, men oftast under långt större pina, än den, hvarför de utsättas genom vivisektionen. Vi leva i lidandets värld, och naturen sjelf är den fruktansvärdaste af alla operatörer, ty med få undantag gäller, att hvarje i det fria levande djur är i sjelfva verket dömdt att dö antingen af svält eller under rofdjurens tänder eller klor. Och den vivisektion, som dervid sker, torde herrarne väl kunna tänka sig, om herrarne besinna, huru det går till, när höken sliter sönder en dufva eller när gäddan tuggar sönder och uppslukar sitt rof. Alla dessa fall af lidande, som, ty värr icke kunna undvikas, sammanparade med allt det lidande, som tillfogas af människohand för ekonomisk vinning, det utgör en summa af lidande, gent emot hvilken detta i vetenskapligt syfte tillfogade försvinner till en fullkomlig obetydlighet, helst nu, då man genom användande af bedöfningsmedel reducerat dessa fall till högst få.

Det måste vara så, att vivisektionens debet i sjelfva verket måste vara ringa nog, då, såsom herrarne kunna finna af handlingarna, det icke varit möjligt att från senaste tid uppleta några fall, som der vid lag skulle kunna riktas mot den vetenskapliga metoden. De senaste i denna broschyr anförda hafva ej kommit längre än till år 1878; derefter har man icke kunnat finna någon sak med vetenskapen i dess arbeten af denna art.

Men om man icke lyckats finna någon sak med vetenskapen, så är det väl skäl, att höra efter, hvad som kan sägas på andra sidan, allra helst som man ännu understundom får höra upprepas, att resultaten äro omärkliga och obetydliga. Ja, der vid lag står det så till, att vetenskapen står i ganska orättvist eller svårt läge. Ty anklagelsepunkterna äro begripliga för hvar och en; hvar och en, som har känsla, låter sitt sinne uppröras af dessa experiment, när han får höra talas om dem; och han gör dervid icke den nödiga jämförelsen med alla öfriga ingrepp i djurens lif, som framträda på det ekonomiska området. Men det är mycket svårare att visa,

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

och jag kan icke begära att i denna stund kunna ens något så när klargöra, hvad som finnes på räkningens andra sida.

Der står i främsta rummet en behållning, som de flesta hafva svårt att erkänna, så gerna de äfven taga mot fördelarne deraf, jag menar de vetenskapliga rönen såsom sådana och vetenskapens utveckling såsom sådan. Och här hafva vi de största, de mest storartade af de vunna resultaten, nemligen fysiologiens utveckling och den ökade kännedom, som vi derigenom fått om lifsfunktionerna. Och i sammanhang härmed vill jag inlägga en bestämd protest mot den orättvisa och skefva framställning, som nyss motionären gjorde sig skyldig till, då han medvetet eller omedvetet sammanblandade fysiologien, dess syften och resultat med frågan om lifvet och dess upphof, frågan om huru vida ateism och materialism skola göra sig gällande, hvilket med saken uppenbarligen icke har det ringaste att göra. Ty herrarne torde finna, att en undersökning, som afser matsmältningen eller andhemtningen eller något dylikt, den kan och bör och måste göras alldeles oberoende af frågan om lifvets hemlighet, vid hvilken fråga motionären med förkärlek syntes fästa sig, och hvilket onekligen ganska intressanta ämne uppkallat kammarens bifallsrop. Men detta ämne har det felet, att det alls icke har något att göra med fysiologiens fortgång, hvilken vetenskap rör sig med mycket mindre högtidliga ämnen och älskar att ställa upp för sig det målet att skaffa oss någon kännedom om hvad som sker inom vår egen kropp, med ett ord om organens funktioner. Och jag hemställer, om icke detta är ett ämne, värdigt att blifva föremål för mensklig kunskap? Den menskliga forskningen sträcker sig till alla möjliga områden; skulle den då icke vara berättigad att sysselsätta sig med människans egen kropp, att taga reda på, icke lifvet — ty det är psykologiens eller filosofiens, men icke fysiologiens uppgift — utan kroppens organer och deras speciella funktioner? Och herrarne veta ju litet hvar, att hvad som vetenskapen ernått, det står som vunna resultat i alla tider. Upptäckten af blodomloppet och forskningarna angående matsmältningen o. s. v. kunna ju icke förringas deraf, att den fysiologiska vetenskapen känt sina gränser och hvarken har sökt, ej heller kommer att söka sysselsätta sig med lifvets gåta eller lifvets upphof. Det är ju således uppenbart, att de resultat, som i dessa afseenden äro vunna, äro värda att vara föremål för mensklig forskning, lika väl som alla andragrenar inom vetenskapen. Och hade forskningen med den assistent, som den i vissa undantagsfall icke kan undvara, nemligen vivisektionen, icke gjort något annat än ökat vår insigt om dessa för oss så viktiga saker och skaffat oss kännedom om dessa funktioner, som vi måste taga reda på, så synes det mig att redan med det tillräckligt mycket vore vunnet för vetenskapen och äfven tillräckligt mycket vunnet för att motivera användningen af en sådan forskningsmetod.

I detta afseende har sedan 1884 otroligt mycket nytt kommit i dagen. I synnerhet hafva inom nervfysiologien upptäckter gjorts och fakta utletats, som äro af oerhörd vikt för bedömandet af våra lifsfunktioner. Men icke tror jag herrarne vilja begära, att jag

nu här skall uppräknat namnen på alla dessa upptäckter, som här hafva gjorts; sådant skulle ju tjena till intet. Och här stå vi då inför det faktum, som jag nyss påpekade, att anklagelsepunkterna äro så lätta att tillgå, men försvarspunkterna mycket svårare att uttömmande behandla. Och jag kan ju icke begära att få fram-bära dem; det skulle allt för mycket upptaga tiden och för öfrigt endast blifva ett uppräknande af konstiga namn och termer, som för herrarne icke skulle någonting säga. Men jag fasthåller, att resultatet är viktigt: vidgandet af vetenskapens horisont, ökandet af vårt vetande i afseende på funktionerna i den lefvande kroppen, sammanställandet af alla de upptäckter, som skaffat oss kännedom om så viktiga ämnen.

Men man plägar dock i allmänhet icke åtnöja sig med detta. Man säger: "ja, det kan vara godt och väl med vetenskapen och de vetenskapliga resultaten, de hafva nog sitt värde, då de ju utvidga vår kännedom i mycket, det är sant; men vi erkänna icke detta såsom ett giltigt mål, vi begära någon vinning för sjelfva konsten att 'bota folk', för den praktiska medicinen, och i detta fall stå vi med tomma händer".

Nej, vi stå icke med tomma händer på detta fält, utan tvärt om! Redan på den korta tidrymd, som förflutit sedan 1884, äro på detta område resultat vunna, som äro af oerhörd vikt. Och fastän jag äfven här står i samma dåliga ställning, som nyss, nemligen att jag icke kan begära, att herrarne skola kunna följa mig vid uppräknandet af en mängd namn och termer, så torde det dock vara möjligt att gifva en resumé af hufvudpunkterna. Jag vill dervid bedja herrarne komma i håg, att det finnes hela grupper inom kirurgien och den praktiska medicinen, som i högst väsentlig mån — och några alldeles absolut — grunda sig på resultat, hvilka fysiologien uppnått genom vivisektioner.

Der möter oss då i första rummet den viktiga hjernkirurgien. På den tid, då jag var sjukhusläkare, ansågs det alltid vara en stor vinning, om man kunde vid något af dessa svåra fall af hjernsjukdomar konstatera, att det onda berodde på en hjernsvulst och om man kunde med något så när säkerhet säga, hvarest denna hjernsvulst skulle hafva sitt säte. Men detta är icke tillräckligt, om det är fråga om ett operativt ingripande. Och herrarne torde kunna förstå, att, om någonting skall kunna vinnas, om ett lif skall kunna räddas, det gäller att ingripa på en viss bestämd punkt. Ty man kan ju icke gå in genom hufvudskålen in till hjernan annat än på ett mycket begränsadt område. Operatören, kirurgen ställer således till fysiologen denna uppmaning: beskrif för mig lokalisationerna inom hjernan så tydligt, att jag af symptomerna skall kunna säga, att den sjuka punkten ligger just der på ett begränsadt område, på det att jag der skall kunna gå in medels trepanering och träffa på sjukdomsorsaken och aflägsna den. Ett svar på denna framställda fråga har icke kunnat gifvas annat än på grund af vivisektionen. Men det svaret har gifvits, och det med sådan visshet, att kirurgen skall kunna vänta att verkligen finna det sjuka stället, aflägsna sjukdomens orsak och så rädda lifvet

Om antagande af en lag angående pinn-samma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

i fall, der det under forna förhållanden varit alldeles tillspillogifvet. Detta är just de nu allt mer och mer omtalade hjernfysiologiska undersökningarna, hvilkas resultat blifvit, att hjernans funktioner nu äro så väl kända, att man i många fall skall precis på punkten kunna säga, hvar den eller den funktionen har sitt kroppsliga underlag för att så, när sjukdom inträder, kunna säga: "der ligger det onda", för att derpå angripa och aflägsna det. Och denna hjernkirurgi förskrifver sig till öfvervägande del från tiden efter 1884, hvilket jag framhåller, då jag ju skulle försöka fasthålla vid hvad sedan dess ådagalagts.

Sedan hafva vi vidare en annan grupp operationer, hvilken äfven haft de mest välsignelserika påföljder, nemligen operationer på bensystemet, de så kallade subperiostala resectionerna. Dessa hafva uteslutande blifvit möjliggjorda derigenom, att det vid försök på djur visat sig, att man med iakttagande af nu brukliga försigtighetsmått verkligen kunnat vinna märkliga resultat i afseende på återbildning af ben och återställande af svårare benskador, hvilka tillförene ansetts såsom alldeles obotliga. Genom användande af denna metod hafva otaligt många människor återfått sin helse och bruket af sina lemmar, i fall, der sådant förut varit absolut omöjligt, innan operationen på grund af vissa försök med djur visat sig utförbar.

Dernäst i ordningen kommer frågan om en del stora och viktiga operationer, som förr i tiden ansågos såsom kuriositeter, hvilka någon djerf operatör möjligen kunde drömma om, men hvilka han icke ansågs berättigad att försöka, nemligen borttagande af hela organ. Saken har ju för öfrigt i dessa dagar genom den tyske kejsarens sjukdom erhållit en sorglig ryktbarhet. Jag ber i sammanhang härmed att få erinra derom, att den första tracheotomien utfördes såsom experiment på ett djur, nemligen en get. Dessa operationer höra i allmänhet till den nutida erfarenheten, och de hade aldrig kommit till stånd, om icke djurförsök banat vägen för dem.

Härefter följer ett område, som, trots det att de förut nämnda äro viktiga, dock i detta afseende öfverträffar dem alla mångfaldigt. Jag syftar här naturligtvis på de antiseptiska medlen och deras användning vid behandlingen af sår. Jag skall gerna medgifva, att uppslaget till uppfinningen af dessa medel, hvilken äfven den till stor del grundar sig på djurförsök, ligger något bakom 1884 och sålunda hör till en tidsperiod, liggande bakom den, hvilken jag har att hålla mig till. Men jag anser mig dock berättigad att upptaga dem här, ty deras användning på nya viktiga områden af medicinen, med andra ord utvidgningen af antiseptikens område, hör i många fall till tiden efter 1884, och de hafva sedan dess vunnit lika härliga segrar, lika stora förvärf, som dessförinnan, förvärf, hvilkas vinst för menskligheten det icke faller någon in att förneka. Herrarne torde veta, hvad som i den vägen har skett, hvilket alldeles omkastat våra utsigter vid de kirurgiska sjukdomarnes behandling, och den vet bäst hvad som dermed vunnits, som varit med om det gamla sättet. Jag har varit underläkare vid sera-

fimerlasarettet under tiden strax innan dessa upptäckter gjordes. *Om antagande af en lag an- gående pin- samma experi- ment på djur i vetenskapligt syfte.*
 Jag vet hvad det ville säga, då "mordengeln" regerade på sjukhusen. Då betydde det döden att komma in på ett sjukhus för den obetydligaste skada. Jag såg en frisk, stark arbetskarl, som kom in dit med en skada på sitt finger, om två dagar ligga död i sin säng och flere dylika fall. Jag mins, hur det var. Jag gick ut om nätterna i sjuksalarne och korridorerna för att försöka, om det dock ej vore möjligt att på något sätt med de yttre sinnenas tillhjelp upptäcka närvaron af denne mordengel, som rasade i sjukrummen. Sinnena sade mig ingenting, men erfarenheten ibland dessa ohyggliga dödsfall talade tillräckligt för tillvaron af en sådan smitta, gent emot hvilken läkarekonsten stod nästan vanmäktig. Sedan nu de antiseptiska medlen kommit till användning, hafva de åvägabragt så härliga segrar, att det rent af har ifrågasatts, om icke åtal kunde anställas mot en läkare, derest sådana olycksfall numera inträffade, då dessa ju kunna anses bero på en bevislig försummelse. Denna välsignelsebringande uppfinning har under de sista åren vunnit en oerhörd utsträckning och tillämpning på många områden och blifvit en vinning, som ländt till gagn och lifsräddning för tusenden.

Sedan kommer hvad som på senare tider låtit mycket tala om sig, nemligen inoculationsteorierna. Något hafva herrarne troligen förut sett i tidningarna om alla dessa upptäckter af mikroskopiska organismer, som utgöra orsaken till eller bärare af några af de allra svåraste sjukdomarne, mensklighetens gissel, såsom lungsot, kolera m. fl. Likaså viktiga upptäckter på djursjukdomarnes område. Likaså viktiga bidrag till kännedom om parasitmaskarne och de af dem vållade sjukdomarne. I förgrunden stå naturligtvis de mycket omtalade bacillerna. Hvad som i den vägen vunnits, torde herrarne hafva hört talas om och äfvenledes, att alla dessa försök, som hållit så mycket och lofva ännu mycket mera, grunda sig på djurförsök. Det är äfven af vikt att påminna sig, att ett ytterst viktigt uppslag på detta område, nemligen Kocks ryktbara undersökning af tuberkulosen, gjordes af honom som en obetydlig Kreisphysicus i en stad i Posen — detta som en påminnelse om, att man icke utan vidare får yrka på att experimenten skola undantagslöst bindas vid de stora laboratorierne — och om det tillåtes mig att sätta det lilla i samband med det stora, så vill jag nämna, att de undersökningar, jag gjort angående nitroglycerinen och dess giftighet, hafva af mig verkstälts hemma hos mig. Detta är nu frågan om de lefvande infektionsämnena och inoculationerna, hvilken fråga infört en ny uppfattning på medicinens område, och hvilken fråga utan tvifvel i framtiden kommer att ännu mer inverka.

Men slutligen säger man: vi medgifva, att detta kan vara godt och väl, men hafva då dessa djurförsök icke medfört upptäckten af några läkemedel, som vi begagna? Jo, vi hafva på det sättet efter år 1884 fått läkemedel, ja, till och med hela grupper af sådana. Det finnes till och med några af dessa, som herrarne torde hafva hört nämnas. Det är först feberstillande medel: antipyrin och anti-

Om antagande af en lag angående pin-samma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

febrin med flera, som visat sig synnerligen lämpliga i detta afseende; vidare allehanda antiseptiska medel, såsom tymol med mera, och slutligen åtskilliga andra läkemedel, som man icke fördristat sig att använda, om ej djurförsök förut hade skett. Jag vill icke trötta kammaren med en mängd uppräknningar.

Slutligen vill jag nämna, att man till och med kommit till erfarenheter, som medfört *inskränkning* i de kirurgiska ingreppen. Erfarenheten från djurexperiment hafva nemligen visat, att det finnes operationer, som man *icke* får göra, och djurförsöken hafva dervid tjänat som varning mot ett allt för långt gående operativt ingripande.

Så ser då förvärfvet ut, och jag hoppas, att herrarne erkänna, att detta förvärf för vetenskapens kreditsida har sin betydelse, men jag vågar påstå, att, huru viktigt detta än är, det dock icke är annat än en början, och att vi särskildt i fråga om de så viktiga infektionssjukdomarne stå vid ingången till en ny tid, som för människolifvets upprätthållande och bekämpandet af lidandet och döden skall medföra rön, till hvilka den menckliga erfarenheten icke sett något motstycke.

Jag hemställer till eder, mine herrar, viljen I under sådana förhållanden åtaga eder ansvaret att stäcka vingarne på vår svenska forskning, att ställa oss vapenlösa i den ädla täflingsstrid, der den svenska läkarebildningen hittills med sådan heder, med sådan utmärkelse häfdat sin plats? Viljen I, att vi skola blifva eftersägare allena af de vackra forskningar, som gjorts i alla länder, och att, om någon vill söka sanningen sjelfständigt, han derför skall nödgas gå i landsflykt? Jag tror icke detta. Jag har fastmer den tron, att denna kammare skall visa sig angelägen att värna om forskningen och ej underkasta dess utföware någon orättvis undantagslagstiftning, och jag är öfvertygad om, att kammaren är i politiska ting så förfaren, att den icke utan att särskild anledning gifves — och en sådan anledning finnes här icke, såsom jag tror mig hafva ådagalagt — vill jäfva det beslut, som fattades så sent som år 1884.

Herr talman, jag yrkar bifall till lagutskottets förslag.

Med herr Nyström förenade sig herrar *Östberg, Mallmin, Wittrock, Werner, Höglund, Collander, Larsson* i Upsala, *Edelstam, Hygrell* och *Persson* i Heljebol.

Herr Berg från Eksjö: Denna fråga får efter min uppfattning icke uteslutande ses ur den vetenskapliga synpunkten. Jag erkänner väl, att denna synpunkt är stor, hög och ädel, och jag ber att i min ringa mån få uttala mitt aktningsfulla erkännande för de män, som på ett samvetsgrant sätt föra den fysiologiska vetenskapen fram i vårt land. Men jag påstår, att det finnes en synpunkt, som är ännu större, högre och ädlare än den vetenskapliga, nemligen den sedliga synpunkten, och jag anser, att vi böra betrakta frågan icke allenast från den förra, utan äfven från den senare synpunkten och helst från begge gemensamt. Härmed vill jag ingalunda hafva sagt, att herrar fysiologer icke jemväl beakta det sedliga spörsmålet, tvärt om är jag öfvertygad att en

stor del tager hänsyn dertill. Men jag vill påpeka, att det verk- *Om antagande af en lag an- gående pin- samma experi- ment på djur i vetenskapligt syfte.*
ligen finnes en synpunkt, från hvilken äfven vi, som aldrig in-
trängt ens i den fysiologiska vetenskapens förgårdar, hela den
stora massan — kunna betrakta frågan, och från hvilken syn-
punkt äfven vi ega rättighet och skyldighet att egna den vår
pröfning.

Vi hafva nyss hört en vetenskapsman framhålla nyttan, behöfligheten och nödvändigheten af vivisektionen, och vi veta, att denna uppfattning är ganska allmän bland våra fysiologer, men vi veta äfven, att det gifves verkligen framstående vetenskapsmän inom läkarekonstens område, likasom utmärkt dugande praktiske läkare, hvilka hysa sina tvifvelsmål i detta hänseende och anse de genom vivisektion vinna resultaten i allmänhet bra torftiga och osäkra, ja, understundom rent vilseledande, då de tillämpas på förhållanden inom det menskliga lifvet. Under det att sålunda, från den vetenskapliga ståndpunkten, behovet och nödvändigheten af vivisektion ingalunda äro oomtvistade, vill jag deremot medgifva, att, från den sedliga synpunkten sedt, vivisektionen måste anses tillåten, då den är nödvändig för att vinna en kunskap, som verkligen gagnar menskligheten och hvilken ej kan på annat sätt nås; men jag kan icke göra detta medgifvande alldeles obetingadt, utan måste för min del fästa detta sätt för vetenskapligt arbete vid vissa villkor och former. Dessa villkor äro hvarken många eller svåra att motsvara. De kunna inskränkas till två och bestämmas sålunda, att vivisektionen må *ej ske i otvångadt mål, och ej med onödig grymhet.*

Det kan icke vara så alldeles opåkalladt, som den siste talar-
ren framhållit, att uppställa dessa begge villkor, då vi kasta en blick på hvad som passerat i andra länder än vårt eget. Jag skall i afseende härä icke återupprepa alla de skamfläckar, som vetenskapsmännen på olika orter ådragit sig, och hvilka skamfläckar under diskussionen i denna kammare år 1884 om samma fråga blifvit framdragna och blottade. Jag vill sålunda endast i förbigående erinra, hurusom *en* vetenskapsman uti en särskildt för ändamålet konstruerad ugn stekt lefvande hundar för att ådagalägga, huru många flere timmar och minuter djuret kunde motstå smärtan, om de finge hålla hufvudet utom ugnen om än de hade det inom, samt att *en annan* vetenskapsman — professor Brachet — för att utröna, huru långt hundens tillgifvenhetskänsla för hans herre skulle sträcka sig, stungit ut ögonen, genomborrat öronhinnorna och efter många andra slag af tortyr slutligen afskurit tungan på det honom trogna djuret, som i det längsta fortfor att slicka hans hand. Endast vid ett enda experiment vill jag något närmare uppehålla mig, hvilket experiment blifvit utfördt och för allmänheten framlagdt af en utaf den fysiologiska vetenskapens heroer, en man med så stort namn, att vårt land icke på det området har något motsvarande att framvisa, samme man, som fält det nyss återgifna yttrandet, att *det är vivisektionen, som skall lösa lifvets stora frågor, och att den grad hvori ett folk ärar och omhuldar vivisektionen, bestämmer graden af dess andliga ut-*

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

veckling öfver hufvud.“ Denne store man, Virchow, omnämner nemligen i sina skrifter flera af honom verkställda experiment att skälla hundar lefvande och han anför bland annat följande fall: “En liten liflig hund skällades fyra gånger med 4, 21, 15 minuters mellantid. Han dog på natten.“ Detta är sålunda ett af sätten att efter denne store vetenskapsmans åsigt lösa lifvets stora problem. Hvilken betydelse för den vetenskapliga forskningen att erfara, att denna “lilla lifliga hund“ efter fyra upprepade skällningar “dog på natten“! Hvilket genialiskt sätt att “lösa lifvets stora frågor.“ Sådant arbete i vetenskapens tjänst kan jag dock för min del ej finna vara af det värde, att det bör “äras och omhuldas.“ En annan gradmätare på ett folks andliga utveckling anser jag i sanning eftersträfvansvärd.

Då sådant missbruk kunnat förekomma i andra länder, som i vetenskapligt hänseende stå på lika hög ståndpunkt som vårt land, så frågas: Är det icke möjligt, att äfven i vårt land finnas eller kan komma att finnas personer, som göra sig skyldiga till samma förfarande. Jag tror icke för min del, att detta ligger utom möjlighetens område, fastän jag hoppas och gerna vill tro, att det aldrig skall hända. Emellertid, för att fullfölja hvad jag nyss yttrade och för att närmare bestämma de två vilkor, under hvilka jag skulle önska att vivisektionen bedrefves, nemligen att “den ej må ske i orämgd mål och ej med onödig grymhet,” så skulle jag som konsekvens af det förre vilkoret vilja uppställa, att *vivisektion icke får ske utan anmälan och tillstånd*, detta för att åstadkomma en tillbörlig kontroll och sålunda förekomma, att diletanter och fuskare skola sysselsätta sig med denna art af vetenskaplig forskning, och vidare, såsom konsekvens af det andra vilkoret, att *vivisektion ej må ega rum utan djurets fullständiga bedöfning*. Men skulle vivisektion utan sådan bedöfning få förekomma, så skulle det i hvarje särskildt fall bero på speciellt tillstånd. Dessa fordringar synas mig icke vara öfverdrifna; de äro tvärtom ur sedlighetens synpunkt billiga och fullt berättigade; och jag förstår ej, hvad angår vivisektionen inom statens *offentliga institutioner*, hvarför denna art af arbete icke skall böra vara underkastad offentlig kontroll likasom hvarje annat arbete, som utföres af statens embets- och tjänstemän såsom sådane.

Lagstiftningen i vårt land är i sanning icke på något sätt synnerligen omsorgsfull för djurens skydd. Vår strafflag är i många hänseenden synnerligen sträng, såsom i fråga om brott mot eganderätten. En person, som olofligen tillgripit ett äpple, kan dömas till straffarbete för lång tid; och jag minnes mycket väl, huru en person för ett par tiotal af år sedan blef dömd att fortsätta honom förut ådömdt men genom benådning efterskänkt straffarbete för lifstiden, därför att han tillgripit en half d. v. s. klufven treskillingslant, men är det fråga om brott mot djuren, är samma strafflag så öfverseende som möjligt, ty den, som upprepade gånger begått de afskyvärdaste grymheter mot djur, kan icke straffas högre än med 100 kronors böter, och detta endast för det fall, att grymbeten varit rigtad emot de så kallade husdjuren. Detta är

ett drag, som, efter mitt förmenande, icke hedrar vår lagstiftning; och det vore en ära för oss, om genom lag vidtoges någon åtgärd, hvarigenom säkerhet vunnes, att i de för allmänheten nu stängda vivisektionslaboratorierna icke förekomma sådana skamliga missbruk, som i andra länder egt rum.

Herr Nyström sade, att man icke hade något bevis på att efter år 1884 grymheter i detta fall förekommit hos oss. Detta kan väl vara sant, men hvilken visshet ega vi väl i det hänseendet, då laboratorier och undersökningslokaler äro för allmänheten ett fullständigt tillstängdt territorium.

Herr Nyström har vidare yttrat, att det vore ett fel att skapa en lag för sådana förhållanden, som icke existerade, och att han sålunda ansåg en lag i föreliggande syfte alldeles otillbörlig. Jag vill då påminna om, att vår strafflag har bestämmelser för brott, som, så vidt jag vet, aldrig förekomma i vårt land, såsom slafhandel och sjörofveri. Således förfaller detta resonnement helt och hållet.

Jag vill nu icke längre upptaga kammarens tid, ehuru mycket kunde vara att tillägga, särskildt med afseende å de fakta, som föreligga uti en nyligen utkommen publikation, benämnd "Från nordiska vivisektors laboratorier", utan inskränker mig till att endast instämma i motionärens sist framställda yrkande om en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t.

Herr Lindmark: Det var ett af motionären fäldt yttrande, som, förtjent af en vidare belysning, föranledde mig att begära ordet.

Vi hafva nyss fått höra en rik och vacker blomstermålning öfver de storartade resultat, hvartill så väl den fysiologiska som medicinska vetenskapen genom vivisektionen kommit. Jag vill i anledning deraferinra om ett yttrande af fysiologen Claude Bernard, som sade: "Våra händer äro visserligen tomma, men vår mun är full af stora löften för framtiden". Jag lyckönskar forskningen i vårt land att hafva kommit derhän, att den inom så kort tid kunnat inlösa de stora löften Claude Bernard gifvit.

Samme talare har väl sagt, att frågan borde begränsas till sitt rätta omfång, till den rent fysiologiska frågan. För min del kan jag likväl icke undgå att se den i en något vidsträcktare omfattning än han gjorde. Han har påstått, att den detaljforskning öfver djurens lifsfunktioner, som vivisektionen innebure, nästan uteslutande företages i medicinens och mensklighetens tjänst. För min del tror jag dock att motionären har rätt derutinnan, att det är något annat, som med oemotståndlig magt drifver fysiologen att utföra dessa aldrig uttömda experiment på lefvande djur. Hvarje ärlig forskare söker sanningen eller en del af sanningen; han tänker: det är på den eller den vägen man måste söka att närma sig målet; det är genom den eller den metodens användande man skall söka undanröjda det obestämda, dunkla, som ännu skymmer sanningen för oss. Detta är sanningssökarens vägledande idé, och under sådana förutsättningar är hvarje forskare idealist. Sålunda äfven den vivisekerande fysiologen, när han

Om antagande af en lag angående pinssamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djursyfte.
(Forts.)

genom de lefvande organismernas undersökning vill komma lifvets gåta på spåren. Vetenskapen väljer sjelf sin metod, och det är hans rätt; men när metoden innebär ett oupphörligt, mer eller mindre qvalfullt uppoffrande af lefvande varelser, då har äfven den olärde en rätt att från sin ståndpunkt fälla ett omdöme om metodens berättigande, och det är denna rätt man här söker häfda.

Att fysiologernas sträfvan är sådan jag nyss angifvit bestyrkes bland annat af en bekant fysiolog, doktor Hermann från Zürich, som på tyska språket publicerat en broschyr, hvori han förlöjligat engelsmännens föreställningar, att vivisektionen idkas för befordrande af mensklighetens bästa, och hvori han säger: "Utvecklingen af vårt vetande, och icke det praktiska gagnet för medicinen, är det verkliga, ärliga målet för all vivisektion."

Denne fysiolog uppställer således ett rent teoretiskt mål för denna vetenskap. Jag kunde från karolinska institutets utlåtande till Kongl. Maj:t i denna fråga från sid. 10 citera ett uttalande, som äfven tyckes visa, att vivisektionen endast i andra hand kommer medicinen till godo.

En annan känd vetenskapsman och filosof, Auguste Comte, som vid klassifikationen af naturvetenskaperna satt fysiologien i främsta rummet, och som byggt hela sitt filosofiska system på den exakta forskningen, fäller det betecknande yttrandet, att man nu mera kan taga Gud vid handen och föra honom utom de menskliga föreställningarnas område samt höfligt tacka honom för hvad han uträttat — ty det skadar ju icke att vara höflig, säger han — med den förklaring, att vi icke längre behöfva honom. Man hade ju fått Aug. Comte, hade haft Laplace och skulle få Darwin, kunna vi icke då vara nöjda? När man hör sådant, kan man väl äfven hafva skäl att närmare utfråga: huru verkar väl den fysiologiska vetenskapen, som så högt beprisas? Man svarar: den verkar till mensklighetens, till denna sanna humanitetens bästa; den har ett högt och ädelt mål sig föresatt.

I karolinska institutets förut omnämnda utlåtande heter det på sid. 11: "Vare sig därför man tager hänsyn till det ideella resultatet af fysiologens arbeten med deraf härflytande allmän upplysning samt skingrande af villfarelser och fördomar eller till det praktiska användande i medicinens tjänst, som kan komma dem till del, måste det ändamål, han tjänar, räknas som högt och ädelt." Ja, villfarelser och fördomar skola försvinna, och vi skola af fysiologen få en ny och ideel öfversigt öfver lifvet. Huru skall nu detta förstås?

Vända vi oss, för vidare upplysningars erhållande, till medicinska fakultetens i Upsala utlåtande om vivisektionen, finna vi på sid. 4 följande uttalande: "Men liksom den öfvertygelsen hos alla verkligt upplysta och tänkande menniskor torde hafva slagit rot, att den trägna och sjelfuppoffrande forskningen öfver naturens eviga lagar, långt ifrån att vara en fiende till den sanna religionen, tvärtom kan och bör vara dess bästa bundsförvandt; så skall det helt visst för den lugna eftertanken vara lätt att finna, till hvilket kolossalt missförstånd de göra sig skyldiga, som utpeka

den medicinska såsom en fiende till den sanna humaniteten". *Om antagande af en lag an-gående pin-samma experi-ment på djur i vetenskapligt syfte.*
 Hvilken nu den sanna religionen är, det får man visserligen icke här veta. Låt oss då vända oss till någon af den fysiologiska vetenskapens stormän för att höra hvad han tänker öfver denna fråga. Du Bois Reymond säger någonstades: "Visa mig den verldshjerna, som tänker i verldsaltet, och det verldsnervsystem, som förmedlar tankarne!" På ett annat ställe frågar han, huru ett andens evighetslif kan tänkas inom den iskalla, af meteoror genomkorsade verldsrymden. Skarpast torde hans absoluta tvivel på allt andligt framträda i följande förklaring: "Man tänke sig alla atomer, hvaraf Cæsar ett gifvet ögonblick, t. ex. vid Rubicon, bestod, på ett enda ögonblick genom mekanisk konst åter förflyttade hvar och en på sin plats och utrustade med samma rörelseryttn. Enligt vår åsigt skulle då Cæsar vara så väl andligen som kroppsligen återställd".

Dylika läror måste, om de vinna genklang inom menskligheten, förr eller senare leda till kaotisk förbistring och sedlig förvildning. Och i sådan rigtning gå just den fysiologiska vetenskapens synteser i allmänhet, om än undantag bland fysiologerna förekomma. En hvar må sjelf döma om följderna af dylika teorier, framställda af en vetenskap, som anser sig stå främst bland alla naturvetenskaper. Om således en och annan s. k. ignorant tycker att den experimentala fysiologien har en del synder på sitt samvete, så må kanske detta ursäktas honom.

Det fins ju fysiologer, som förklara, att vivisektionen ännu endast är i sin början. Och dock hafva mer än två tusen år förflutit sedan Ptolemeerna till läkare utlemnade lifdömda brottslingar för att till läkarevetenskapens gagn vivisekeras. Sedermera kom i andra århundradet efter Kristus Galenus, som först lärar hafva börjat anställa vivisektioner på djur, dervid företrädesvis experimenterande på apor. Under mer än sjutton århundraden har sålunda vivisektionen på djur varit utöfvad, utan att, såsom många förmena, någon synnerlig frukt deraf vunnits. Ty, såsom jag redan sagt, vivisektionens rätta frukter uppenbara sig på ett helt annat sätt än den ärade talaren på stockholmsbänken antydde. När jag sålunda betraktar denna beprisade fysiologi, som grundar sig på vivisektioner, och hör de s. k. sanningar, till hvilka den under sin forskning förmenat sig komma, och förnimmer huru fysiologerna använda alla sina andliga krafter för att döda tron på det gudomliga och andliga inom verldsaltet, då är åtminstone jag för min enskilda del besluten att uppsäga denna, den moderna naturforskningens påfve tro och lydnad, och när jag uttalar mig så, sker det med fullkomlig vetskap om innebörden af ett sådant yttrande.

Som skäl för att man ej får tillmäta de af fysiologen uppställda problemen en allt för vidsträckt omfattning, sade den ärade talaren på stockholmsbänken, att fysiologien icke är någon filosofisk eller dermed likartad vetenskap. Men det är just det den gör anspråk på att vara. Förr talade man om psykologi, nu heter det enligt positivismen och fysiologien psykofysiologi, det vill

(Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte. (Forts.)) med andra ord säga, att alla s. k. andliga fenomen skola fysiologiskt undersökas och förklaras, och detta går vida utöfver hvad nämnde talare antog.

Samme talare anförde en hel del om hjernfysiologien, hjernsvulster m. m. Jag har visserligen läst ett och annat om Ferriers experiment på apors blottade hjernor. Jag vet äfven, att efter samme fysiologs anvisning en man i England blef opererad för en hjernsvulst. Denna anträffades på utpekadt ställe och aflägsnades, men mannen dog på kuppen. Lyckligt om förhållandena sedan dess artat sig bättre.

Jag tillåter mig visserligen icke att bedöma och kritisera allt hvad nämnde talare yttrat till vivisektionens beröm. Jag vågar endast fråga, om icke en del af de återopade framsteg, läkarvetenskapen tagit, leder sitt ursprung från andra håll. I alla händelser synes det mig äfventyrligt att, såsom talaren anförde, pröfva medikamenters och gifters verkan på djur, för att deraf bedöma deras verkan på människor, ty, är jag icke illa underlättad, tål en dufva en större dosis opium än en fullväxt karl.

En känd historieskrifvare, Lecky, har påpekat, att frågan om djurens rätt och människans förbindelse gent emot dem först under detta århundrade börjat blifva föremål för en närmare undersökning. Rörelsen emot vivisektionen är väl just en yttring af denna vaknande känsla af våra pligter emot djuren. Och om, såsom anfördt blifvit, inga grundade anmärkningar *nu mera* kunna med fog göras emot sättet, hvarpå den experimentala fysiologien bedrifves vid våra högskolor, torde ett sådant mildare tillvägagående, för så vidt det gjort sig gällande, till en väsentlig grad kunna tillskrifvas den allmänna opinionens magt. Man torde därför kunna förutsätta, att vanliga, ofta upprepade vivisektioner icke längre onödigtvis repeteras under förhoppning att sådana — såsom det heter på 40 sidan i medicinska fakultetens i Upsala betänkande — "ofta gifva anledning till de största upptäckter. Det vore att allt för troget imitera mr Micowber i David Copperfield, som alltid väntade, att something should turn up".

Jag har angifvit skälen, hvarför jag icke är någon vän af den med vivisektioner experimenterande fysiologien. Lika litet är jag en vän af dennes ombuldade skötebarn Verdandi, som utsänder sina apostlar för att för svenska folket predika ateism, sedeslöshet och legaliseradt mord, under det klingande namnet "Evtanasi" eller konsten att dö behagligt. Med tillämpning af sistnämnda äsigt vore det så lätt befria sig från fattighjon, vanföra och kanske andra med, endast genom att helt vänligt locka in dem i det elektriska afrättningsbåset.

I fråga om dylika förslag må man väl med skäl utropa: "Timeo Danaos et dona ferentes".

Jag har intet särskildt yrkande att framställa för närvarande.

I detta yttrande instämde herr *E. W. Carlson*.

Herr C. O. Berg. Vår tid utmärker sig särdeles fördelaktigt för humana sträfvanden; pinbänken och andra plågoredskap äro

bannlysta från våra brottmålsransakningar; brottslingarne eller politiska förbrytare kastas numera icke i underjordiska hålor för att långsamt förgås; de plågor, som drabba menniskorna genom krig, minskas genom en ömmare omvårdnad om de sårade och en mildare behandling af fångarne; man stiftar föreningar, som verka för en mildare behandling af djuren, och på alla områden synes som om menskligheten skulle mer och mer gå mot det målet att hysa barmhertighet, medlidande och kärlek för medskapade varelser. Men på denna ljusa och sköna tafla, som det nittonde århundradet företer, finnes dock en ful fläck, som kallas vivisektionen, d. v. s. pinsamma experiment på lefvande djur i vetenskapligt intresse. Ehuru äfven hos oss stadgats straff för djurplågeri, och ordningsmagten icke sällan ingriper för att beifra sådana lagöfverträdelse, då det gäller vanliga medborgare, åkare-drängar, kuskar och slagtare samt andra goda samhällsmedlemmar, anses dock vivisektionerna i detta afseende stå öfver lagen. Med åberopande af det vetenskapliga syftmålet, anse de sig hafva rätt att tillfoga lefvande varelser hvilka marter som helst, utan kontroll eller inblandning från allmänhetens sida eller från lagens väktare och målsmän. Dessa pinsamma experiment, som år för år upprepas, lära alls icke vara af så mild natur, som en föregående talare på stockholmsbänken så glänsande framställt, utan lära vara så upprörande, att hvarje icke-vivisektor måste hafva icke så litet stål i nerverna för att ens kunna läsa beskrifningen om de lidanden dessa varelser få utstå, hvilka icke hafva rättighet att eller ens kunna yrka på rättvisa mot sina plågoandar.

Efter herr Nyströms glänsande anförande är det naturligtvis en vansklighets sak att säga något emot honom; han är vetenskapsman och måste hafva rätt att göra anspråk på att blifva trodd på sina ord. Således måste det, som jag nyss haft äran säga, endast vara sensationella historier. Ingen skulle vara gladare än jag, om man kunde sätta full tillit till att det så förhåller sig; men det föreligger dock berättelser, hemtade ur fysiologernas egna arkiv och protokoll, som gifva vid handen, att dessa pinsamma experiment alldeles icke hafva den oskyldiga natur, som herr Nyström sökt gifva dem. Men naturligtvis är det för den olärde lekmannen vansklighets att mot de lärde och sakkunnige bestrida nyttan af dessa pinsamma experiment, och man skulle därför till och med kunna antaga, att af dem den vetenskapliga utvecklingen har så stor nytta, som denne talare framhöll. Men alldenstund vetenskapsmännen sjelfva långt ifrån äro eniga i denna sak, får herr Nyström och alla fysiologer för öfrigt ursäktas, om de olärde lekmännen stå undrande och spörjande vid ingången till de fysiologiska pinokamrarne.

Jag hade tänkt visa några exempel på huru fysiologerna gå till väga med de arma varelser, som kommit under deras knifvar och tänger, men jag tror att jag tillförsäkrar mig kammarens tacksamhet, om jag låter bli det; och jag vill endast tillkännagifva, att den, som önskar känna detta, kan läsa en del sådana ohyggligheter i en af A. L. Nordvall utgifven bok med titel "gransk-

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

ning af de yttranden, som på Kongl. Maj:ts befallning afgifvits med anledning af 1881 års Riksdags underdåniga skrifvelse rörande vivisektionen.“ På mig har denna bok gjort ett så pinsamt intryck, att jag icke kan tänka mig att det är tillåtet att göra så mycket ondt, äfven om deraf skulle komma något godt. Man behöfver icke vara allt för hjertnupen eller sentimental för att anse dessa grymheter såsom ovärdiga det nittonde århundradet.

Men äfven ur nyttans synpunkt torde dessa experiment icke vara så alldeles förträffliga, som man af herr Nyströms anförande skulle kunna tro; ty de karakteriseras utaf flere bland vetenskapens heroer alldeles olika, och en mängd af dem har kommit till en helt annan uppfattning än herr Nyström. Äfven om de vore till så stor nytta för menskligheten, som vi nyss hört, vill jag likväl sätta i fråga, huru vida människan, en förnuftig varelse, som är ansvarig inför en rättfärdig och helig gud, hvilken styrer verlden och verldsaltet efter evigt gällande, rättvisa och rättfärdiga lagar, om människan, säger jag, har rätt att kränka dessa lagar, äfven om den största nytta derigenom vinnes? Jag för min del tror det icke.

Man gör dessa experiment dessutom, såsom motionären yttrat, endast för att utröna “lifsprocessens problem“, hvilket synes mig så mycket ohyggligare. Ty sant säger någon: för att kunna lösa detta problem måste man först hafva riktigt fattat dess princip, som är *lifvet sjelft*, och den som tror sig med knifven kunna upptäcka eller med tången få tag i lifvet eller själen, röjer dermed endast, att han aldrig borde befatta sig med detta problem. Lagutskottet förmenar, att, enligt alla sakkunniges sammanstående omdöme, icke kan bestridas, att den medicinska vetenskapens och fysiologiens utveckling stå med hvarandra i ett nära och oupplösligt samband, och att fysiologen vid sina forskningar för vissa fall icke kan undvara försök på lefvande djur. Det är icke svårt att förstå, hvarifrån lagutskottet fått den förmänen att “erhålla bidrag till frågans belysning genom muntliga framställningar inför utskottet af en framstående målsman för den fysiologiska vetenskapen inom vårt land.“

Men det må jag upprigtigt säga, att, huru mycken aktning och vördnad jag än hyser för denne mans vetenskaplighet, jag skulle finna det ganska egendomligt, om han icke inför lagutskottet skulle sökt att med all den stora talang han besitter försvara sin egen vetenskap och tankegång. Derför är dock alls icke sagdt, att de slutsatser, hvartill han kommit, äro rigtiga, och dessa slutsatser har äfven utskottet kommit till. Men det är icke så säkert, som utskottet synes antaga, att alla sakkunnige äro ense om vivisektionens nytta. Till bevis härpå ber jag få meddela hvad Lawson Tait, en bland nutidens mest berömde kirurger, som sjelf varit vivisektor, yttrat. Han säger: “har vivisektionen såsom vetenskaplig forskningsmetod bidragit till att lindra lidanden och befrämja mensklig kunskap i sådan grad, att man kan rättfärdiga dess fortsatta användande i trots af de obestridliga invändningar, som kunna göras emot densamma? Mitt eget svar

skall jag söka gifva i det följande och vill nu på förhand endast anmärka, att ett svar i syftning att rättfärdiga vivisektionen måste vara klart och afgörande, måste vara fritt från hvarje slags tvivel, och framför allt får man ej göra anspråk på, att sjelfva saken skall få betraktas såsom ett "privilegieradt mysterium". Nämnda fråga är — jag påstår det bestämdt — af den beskaffenhet, att hon kan behandlas af en bildad lekman fullkomligt lika väl, må hända till och med bättre, än af en läkare, en kirurg eller en lärd fysiolog. Ty hon beror i det hufvudsakliga af historisk granskning, och hvad som måste på ett logiskt bindande sätt afgöras beträffande hvarje framsteg, hvilket åberopas såsom exempel, är, huru stor andel deri bör tillskrifvas vivisektionen, och huru mycket som härflutit ur andra källor. — De spörsmål, med hvilka vi hafva att sysselsätta oss, äro således följande: hvilka äro alla de framsteg, för hvilka vi hafva vivisektionen att tacka? Kunde dessa framsteg icke hafva gjorts utan vivisektionens hjälp? Om vivisektionen var nödvändig för den första och ursprungliga forskningen, är den också numera nödvändig, då vi hafva så förträffliga och snabbt sig utvecklande metoder i hundra andra riktningar? Hafva vi gjort ett fullständigt och uttömmande bruk af alla andra nyttiga metoder, som icke kunna blifva föremål för ogillande? Och slutligen: kunna de framsteg, som grunda sig på djurvivisektionen, följdriktigt tillämpas på menniskoslägtet, för hvars skull de ju sägas vara gjorda?

Det är tydligt, att vid besvarandet af dessa frågor särskilda exempel måste anföras, och att de måste med största noggrannhet historiskt pröfvas. Detta har redan i många fall skett och — det bör jag tillägga — i hvarje för mig bekant fall så, att vivisektionens anspråk blifvit på det fullständigaste vederlagda.

Låt oss taga till exempel *Harvey's* ofta åberopade upptäckt rörande blodets omlopp, och det kan tydligen visas, att fullt lika mycket, som *Harvey* visste härom, var känt före hans tid, och att det endast är vårt nationella högmod, som har för hans räkning gjort anspråk på förtjensten af denna upptäckt. Att han förmedelst vivisektionen lemnade något grundligt bidrag till hithörande fakta, är på ett afgörande sätt vederlagdt, och detta medgafs också inför kommissionen af så goda auktoriteter, som doktor *Acland* och doktor *Lauder Brunton*. Blodets omlopp var icke bevisadt förr än *Malpighi* använde mikroskopet, och ehuru han dervid begagnade sig af vivisektionen, så var detta förfarande helt och hållet onödigt, ty han kunde lämpligare och med större lätthet begagnat grodans fot än hennes lunga. Det är för öfrigt alldeles klart, att, om någon nu för tiden behöfde bevisa blodets omlopp såsom en ny sats, det kunde utan någon vivisektion ske på ett tillfyllestgörande sätt endast genom insprutning på en död kropp. I sjelfva verket tror jag mig kunna påstå, att blodomloppet förblef ofullständigt bevisadt, ända tills man hade, efter skedd insprutning, anställt mikroskopiska undersökningar.

Men äfven om vi antoge, att en så vigtig upptäckt skett förmedelst vivisektionen och endast derigenom, så återstår ändock

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

den viktigaste frågan: är det nödvändigt att begagna dylika medeltids-metoder för nutidens forskning? Ingen kan betvifla, att de råa metoder, som under Karl den andres regering användes för att erhålla vittnesintyg — sträckbänken, spanska stöfveln, tumskrufven och den brännande luntan — vid vissa tillfällen voro medel att uppnå rättvisans mål; men behöfva vi därför nu gå tillbaka till dem? Just nödvändigheten att göra slut på dem införde användningen af nya och långt mera tillförlitliga metoder, och jag är böjd för att med hänsyn till fysiologien, patologien samt den praktiska utöfningen af läkarekonsten — kirurgien inberäknad — uppställa det påståendet, att just bibehållandet af denna grymma undersökningsmetod är till hinder för verkligt framåtskridande, och att, om den blefve fullständigt afskaffad, följden med säkerhet skulle blifva, att man sökte och funne vida bättre och säkrare medel att göra upptäckter.

Om ock användningen af tortyr vid ett och annat tillfälle hade framgång, kan man dock icke gerna betvifla, att den i *allmänhet* var bedräglig och vilseledde domaren. På samma sätt påstår jag, att det varit med vivisektionen, såsom undersökningsmetod betraktad; den har beständigt fört dem, som begagnat densamma, till helt och hållet origtiga slutsatser, och protokollen i denna sak innehålla till öfverflöd sådana fall, i hvilka ej blott djur blifvit utan nytta uppoffrade, utan äfven menniskolif ökat raden af offer för vivisektionens falska upplysning.

Häraf kunna herrarne finna, att åtminstone icke alla fysiologer äro eniga om den stora nytta, som de plågsamma experimenten på lefvande djur påstås hafva. Under sådana förhållanden är det icke heller underligt, om lekmännen stå undrande och spörjande. Men till vetenskapsmännens egen stora fromma och till sjelfva den saks fromma, som nu föreligger, vore det icke allra bäst, att herrar fysiologer genom medgifvande af offentlig kontroll satte en dam för allt förtal och alla farhågor, som uttalas, att de fortfarande utföra en fruktansvärd tortyr mot dessa arma varelser, på hvilka de experimentera. Mig synes det som om det skulle vara till vivisektionens och vetenskapsmännens egen sannskyldiga båtad, om det förslag, som nu af motionär blifvit framlagdt för kammaren, blefve af densamma och af Riksdagen antaget.

Jag ber därför att få yrka bifall till detsamma.

Herr Wretlind: Herr talman! "Medicinens mäktigaste grundkraft är den etiska eller moraliska. Hennes bestämmelse är att vara människokärlekens och barmhertighetens starkast utvecklade magt, och hon är kallad att för dessa dygders ädla verksamhet gå i spetsen, gifva den en framgångsrik riktning och utrusta den med en allt mer tillväxande både vishet och kraft." Dessa ord, yttrade af en af våra mest framstående tänkare och läkare, nemligen Israel Hvasser, tror jag äro ord, som icke blott jag utan äfven alla Sveriges läkare gerna skola skriva under. Vi vilja gerna alla erkänna, att den medicinska vetenskapens mål är att vara den sanna humanitetens vetenskap. — Men hvad är då huma-

nitet? Efter ordets egen etymologi är det detsamma som mensklighet, men fattad i dess djupaste, sannaste och fullaste mening, den humanitet, som sätter människan såsom det högsta, såsom målet för utvecklingens lag här på jorden.

Det finnes på alla områden lägre och högre intressen, som göra sig gällande. Vi se i hela verldsordningen såsom en genomgående lag, att det lägre måste vika för det högre, tjena det högre och dess syftemål. Denna lag kan icke af människan rubbas; den är en verldsordningens lag och den gör sig också omedvetet gällande för oss, äfven om det icke vore tydligt sagdt, att människan är satt på jorden icke allenast för att vara den högsta skapelsen och varelsen, utan också för att bruka jorden, för att göra sig den underdånig, för att låta hela den öfriga skapelsen på jorden tjena hennes intressen.

Man måste därför också erkänna, att den lägre organiska skapelsen, fastän egande lif, känsla och medvetande, äfven blifvit satt på jorden för att vara oss underdånig och tjena våra intressen. Vi kunna icke göra denna skapelse *under* oss likställd med oss i berättigande, ty vilja vi det göra, komma vi till fantastiska ytterligheter. Det finnes en religion på jorden, som kommit till denna fantastiska ytterlighet; det är buddaismen. Den vill respektera hvarje lefvande varelse på jorden lika mycket som den respekterar människans lif, och en rättrogen buddaist vågar ej slå i hjel de ödlor, som kräla omkring honom, kanske i hans egen säng. Också känner jag de europeer, som komma till Indien, obehagligt berörda af att se dessa ödlor springa omkring öfver allt i rummen. Ja, hinduen går så långt i malplacerad barmhertighet, att han inrättar sjukhus för ålderstigna kor, för att vårda dem på deras ålderdom, och brukar oxarna till dess de stupa, då de lefvande uppätas af rofdjuren.

Der är en respekt för lifvet, som gått till sin konsekventa ytterlighet. Jag kan icke neka till, att när man läser åtskilliga af dessa djurskyddsföreningars skrifter, som här utkomma, man kunde vara färdig tro, att dessa föreningar äro på vägen till samma konsekventa ytterlighet som buddaismen. Emellertid ser man dock i den agitation, som mot vivisektionen bedrifves så väl i vårt land som i andra länder, en viss större ömhet framträda för de favoriserade djuren. Gå vi till den lag, som i England utfärdades mot vivisektionen år 1876, finna vi, att i en af dess paragrafer bland de djur, som ej få utsättas för vivisektion, först och främst nämnas hundar och katter, likasom de skulle hafva någon högre rang än andra djur, samt att derefter komma hästar, mulor och åsnor. Om apor och andra djur, som också äro föremål för vivisektion, nämnes deremot intet. Der är en humanitet, synes mig, som blifvit i viss mån förryckt från den sanna humanitetens uppgift.

För öfrigt är det ett tvång för människan, likasom det är hennes rättighet, att göra sig skapelsen underdånig. Se vi icke dagligen, att människan måste grymt föröda djuren för att skydda sitt eget lif och sin tillvaro? Huru många jagtens grymheter

Om antagande af en lag angående pingamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

tillåtas icke för att skydda människans lif och egendom? Hafva vi icke också nyss hört, att i Syd-Wales uti Australien ett pris utsatts på 25.000 pund sterling för utfinnandet af ett verksamt sätt att föröda den massa af kaniner, som öfersvämmar landet och gör människorna förfång. Som bekant har Pasteur anmält sig såsom täflande till priset. Han vill föröda dessa kaniner genom att gifva dem födoämnen, inympade med hönskolerans bakterie, samt derigenom åstadkomma en allmänt utbredd koleraepidemi bland kaninerna; och det säges, att de anställda experimenten leda derhän, att saken bör lyckas. Jag tror att en sådan utbredd koleraepidemi bland tiotusentals kaniner skall åstadkomma mera plågor än vivisektorerna på våra laboratorier i Europa kunna åstadkomma på hela år.

Människan måste också föröda djuren för att förskaffa sig sjelf föda. Huru många grymheter tillåtas icke i sådant afseende på jagtens, slagtens och fiskets område, äfven i vårt land, utan att hämmas af lagstiftningen? De tillåtas blott för att människan må kunna tillfredsställa detta sitt behof i full frihet och på bästa sätt hon kan. Vi må också komma i håg, att trots den agitation, som i vårt land skett mot djurplågeri, det dock icke finnes någon lag mot djurplågeri i allmänhet, utan blott en lag, som skyddar husdjuren deremot. Humaniteten i lagstiftningen har således icke sträckt sig till andra djur.

Detta påminner mig om en händelse, som här om året inträffade i Göteborg. En schåare hade tagit sig för att öfvergjuta en råtta med petroleum och sedan tändt eld på densamma, hvarefter råttan fick springa omkring, och han fröjdade sig åt hennes plågor. Han blef anklagad för djurplågeri, hvilket ju var fullt berättigadt. Men han skrättade inför polisdomaren, emedan han visste, att han ej kunde dömas för djurplågeri, på den grund att djuret ej var ett husdjur. Polismästaren kom då på den fyndiga idén att döma honom till straff — för ovarsamt handterande af elden.

Har nu människan rättighet att föröda djuren, för att värna sig sjelf och förskaffa sig födoämnen, för sin existens här på jorden, så må väl den frågan kunna framställas: har människan också icke rättighet att föröda djuren för att minska sina egna, sina likars lidanden, för att minska sjukdomarnes herravälde? Har hon icke rättighet dertill för att minska lidanden inom djurverldens eget område? Ty äfven i det syftet ske numera ofantligt många experiment på djur, och det icke fruktlöst. Pasteur har uppoffrat kanske tusentals djur för att finna medel att förekomma farsoter bland djuren, och han påstår åtminstone sjelf att han lyckats. Vi veta tillräckligt, huru han inympat vaccin mot mjeltbrand och huru, enligt uppgifter, tiotusentals, ja hundratusentals djur derigenom blifvit räddade och besparade plågor. Och detta har lyckats just till följd af de experiment, som förut anstalts på andra djur.

Man har sagt, och det med rätta, att vivisektionerna icke alltid ske i något bestämdt praktiskt syfte, och så väl motionären som ett par talare, hvilka sedan uppträdt, hafva yrkat, att vivi-

sektionen skulle ske i ett sådant bestämdt syfte. Experimenten borde, enligt deras åsigt, icke få företagas derförutan. Det är dock ej så med vetenskapen, att man alltid kan binda dess sträfvan den vid rent praktiska syften. Ty vetenskapen såsom sådan har att söka efter sanningen på alla områden, och vetenskapsman-*Om antagande af en lag an- gående pin- samma experi- ment på djur i vetenskapligt syfte.* nen har, *såsom sådan*, icke att göra med, huru vida den och den sanningen medför någon praktisk nytta eller icke. Detta är redan förut påpekadt af en talare på stockholmsbänken, och jag gifver honom rätt deri. Men enligt regeln komma dock dessa teoretiska sanningar alltid den praktiska nyttan till godo. Det dröjer kanske ett eller annat århundrade, men det sker dock. Hvilken kunde väl, då Galvani upptäckte den elektriska strömmen, ana, att elektriciteten skulle medföra så stor nytta, som den sedan gjort. Vi hafva äfven gjort forskningar på andra områden, om hvilka vi icke veta, huru vida de komma att medföra någon praktisk nytta. Jag behöfver i det afseendet såsom exempel blott anföra den af Nordenskiöld upptäckta nordostpassagen. Vi veta icke ännu om deraf skall följa någon praktisk nytta, fastän vi hafva anledning att hoppas det. På samma sätt förhåller det sig inom medicinens område.

Här har sagts, att vivisektionen skett sedan två tusen år tillbaka. Ja, visserligen; men det har varit vivisektionen utan plan och utan syfte. I forna tider, då vetenskapen var i sin barndom, kunde man också icke vänta synnerliga upptäckter. Men man kan säga, att den nya medicinens födelse skedde, för 250 år sedan, då Harvey på 1620-talet upptäckte blodomloppet. Blodomloppets beskaffenhet, som hvarje barn i folkskolan nu för tiden känner till, den hade man ej reda på i början af 1600-talet. Och hvarför icke? Derför att undersökningarna förut skett på döda, icke på levande djur; och på de förstnämnda kan man ej se blodomloppet. Sjelfva namnet på pulsådrorna, arterer, häntyder derpå. Det betyder nemligen luftrör. Man visste icke och kunde icke veta, att de under lifvet förde blod, enär de efter döden äro tomma och blott innehålla luft. Sammanhanget härmed upptäcktes, som sagdt, först på 1620-talet, derför att ingen förut gjort noggranna och följdriktiga undersökningar på levande djur. Men detta gjorde Harvey och fick derför blodomloppet fullständigt klart och tydligt för sig efter några års forskningar. Man kunde härvid säga: hvilken praktisk betydelse har denna upptäckt haft? I hvad afseende vet man att bota sjukdomar, derför att man vet blodets lopp i kroppen? Ja, härpå kan svaras, att den praktiska nyttan icke fullständigt kom förr än 200 år efteråt, då den fysikaliska undersökningsmetoden upptäcktes och man lärde sig lyssna till hjertats ljud och deraf bedöma dess sjukdomar. Det var då den *praktiska* nyttan af Harveys upptäckt gjorde sig gällande på den inre medicinens område.

En talare här har redan påpekat några af de upptäckter inom läkarevetenskapen, hvilka måste anses såsom mest epokgörande i våra dagar.

Jag menar den förste talaren på stockholmsbänken. Han

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.

vidrörde då äfven hjernkirurgien. Denna är obestridligen vår tids största och intressantaste upptäckt på den praktiska medicinens område. Det har visat sig möjligt för läkaren icke blott att få en lokaliserad kunskap om hjernans förrättningar och funktioner, utan äfven att med operationsknifven gripa in i detta vårt ädlaste organ.

(Forts.)

Det är sant, att när *Ferrier* och en mängd andra forskare, som nu icke är behöfligt nämna, gjorde sina undersökningar på djur för att få reda på lokalisationen af hjernans förrättningar, för hvilka undersökningar en stor mängd djur fingo sätta lifvet till, så kunde de sjelfva icke tro, att detta skulle hafva någon praktisk betydelse. De sökte vetandet för vetandets egen skull. Ty det finnes hos oss ett okufligt begär att lära känna sanningen på alla områden.

Icke har ju heller studiet af stjernornas gång på himlafästet någon praktisk betydelse, men ändock göras stora kostnader och uppoffringar för att äfven på detta område komma till sanningen.

Jag säger att dessa forskare, hvilka offrat så mycken tid och orsakat djuren så mycket lidande för att komma till sanningen rörande hjernan och dess funktioner, icke kunde föreställa sig, att deras arbete skulle leda till någon praktisk nytta; allra minst kunde de sträcka sina förhoppningar ända derhän, att det skulle leda till att man med operationsknifven gick på en människa in i hjernan för att utskala svulster. Detta har dock skett, ehuru man ännu icke med denna slags operation kommit alldeles till målet. Det är väl sant, såsom den andre talaren på stockholmsbänken sade, att den *första* patienten, på hvilken denna operation företogs, dog kort derefter, men han dog dock icke af operationen, ty han lefde 6 eller 8 veckor efter det den blifvit utförd, och såret var då fullkomligt läkt. Detta fall visade således, att äfven denna operation, som man med skäl kan kalla kirurgiens krona i våra dagar, är möjlig att utföra och har en framtid för sig.

Här i motionen och utskottsutlåtandet beröres en uppsats, som under rubrik: "Bref från Upsala" varit införd i den af mig redigerade medicinska tidskriften *Eira*. Detta bref har också blifvit intaget i den skrift om det vetenskapliga djurplågeriet, med förord af doktor Nordvall, som blifvit utdelad här i kammaren. Vid anförandet af detta bref har man emellertid gjort sig skyldig till ett litet utelemnande eller måhända en glömska, men som dock ser ut som en tanke. Först må dock anmärkas, att ifrågavarande bref icke är, såsom här i broschyren säges, skrifvet af någon fackman; ty det är af en ung läkare, som nyligen slutat sina fysiologiska studier i Upsala och som tydligen är missnöjd med det sätt, hvarpå fysiologiens studium der bedrifves, såsom varande opraktiskt, öfverdrifvet, detaljeradt och tidsödande för den *praktiske läkarens* behof. Det är dock en väsentlig skilnad mellan den praktiske läkarens och vetenskapsmannens behof härutinnan. De laborationer, som i brefvet omtalas, tyckes motionären likasom den nämnda skriftens författare hafva fattat såsom vivisektioner. De äro det dock icke, utan lära vara endast experiment på grodor, af hvilka man enligt regel förut tagit hufvudet.

I detta bref finnes emellertid uttaladt ett klander öfver det sätt, hvarpå fysiologiens studium i Upsala bedrifves, men detta har, såsom utskottet också mycket riktigt säger, icke med *frågan* här att göra. Följande ord i brefvet äro dock i citatet utmärkta med kursiv stil: "Jag vill blott säga, att fysiologien tills dato haft temligen ringa inflytande på medicinens praktiska grenar". — Ja, dessa ord få stå för brefskrifvarens räkning. Redaktionen af Eira har emellertid med anledning af detta brefskrifvarens uttalande gjort en not, der det säges: "Författaren glömmet, att all den fysikaliska undersökningen hvilat på anatomi och fysiologi såsom sitt nödvändiga underlag." Det är denna not, med sin tydliga reservation, som man glömt taga med i det gjorda aftrycket i herr Nordvalls broschyr.

Den fysiologiska undersökningen eller diagnosens uppgörande beror på det fysiologiska vetandet. Vår förmåga att bestämma en sjukdoms natur är beroende af, huru långt vår kunskap kommit i anatomi och fysiologi, och diagnosen är det första villkoret för att kunna bota en sjukdom, såsom också bäst belyses af försöken på hjernkirurgiens område.

Nu säger man, att det icke är fråga om att förbjuda vivisektionen, utan blott att reglera densamma. Jag medgifver gerna, att detta är två skilda saker och undrar därför icke på, att de, som ställa sig på känslans ståndpunkt, anse en sådan lag, som den motionären här föreslagit, om icke nödvändig, så åtminstone temligen oskyldig och oskadlig. Men vi veta dock, att vid all sådan lagstiftning en mängd praktiska svårigheter uppstå. Det torde, ännu vara i friskt minne, huru som denna kammare för någon tid sedan afslog en motion rörande åtgärders vidtagande till förekommande af kreaturs innebrännande. Äfven det var en motion i humanitärt syfte; och man må väl säga, att de djur, som blifva innebrända, utsättas för mycket större lidande än de, som offras på vivisektoreernas laboratorier. Denna motion blef dock, som sagdt, afslagen, ehuru det då blott var fråga om införande af några föreskrifter rörande ladugårdars byggande. Denna kammare ansåg, att en sådan lagstiftning vore opraktisk och skulle pålägga den individuella eganderätten allt för stora inskränkningar samt dessutom vore svår att tillämpa. Jag tror, att man äfven på detta område kan fråga, om lagen kan skrivas så, att den tjenar något ändamål utan att hindra hvad som är det viktigaste, nemligen den fria forskningen.

Det har här blifvit framhållet, att den engelska lagen af 1876 vore så oskyldig, och att dess uppgift också vore att endast reglera vivisektionen. Jag vill med anledning deraf nämna, att den engelska lagen dock haft till följd, att den fysiologiska vetenskapens studium blifvit, såsom det säges, förstördt i England. De verkliga vetenskapsmännen hafva måst slå sig ned i främmande länder eller resa öfver kanalen till Frankrike för att der i fred och ro få göra sina experiment och för att icke behöfva underkasta sig en mängd obehag och trakasserier i sitt eget land. Och dock har det aldrig händt, att någon blifvit tilltalad efter den nämnda

Om antagande af en lag angående pinssammaexperiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Om antagande lagen, hvilket visar, att man sökt vara human vid dess tillämpning. Detta hindrar dock icke, att den är ett odrägligt band på vetenskapsmännen, derigenom att den ålägger dem en massa omständliga ceremonier.

af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Beträffande de detaljerade stadganden, som motionären nu föreslagit, har en del af dem redan förut varit före i Riksdagen och då blifvit förkastade såsom olämpliga. I afseende på 1:a momentet, som innehåller, att experimenten icke få ega rum annorstädes än i dertill afsedda laboratorier, har det redan af doktor Nyström blifvit framhållet, huru som Tysklands förnämste forskare på detta område, doktor Koch, just gjorde sig känd såsom vetenskapsman genom de experiment med lungsotsbakterier, han såsom obetydlig landsortsläkare i Posen utförde. Experiment på lefvande djur kunna verkligen också någon gång behöfva göras af den praktiserande läkaren i landsorten.

Jag har själf, ehuru icke fysiolog, en gång känt ett sådant behov. Och jag kan gerna tala om huru saken förhöll sig. Vid behandlingen af en qvinna på barnbördshuset i Göteborg hade användts ett nytt döfvande medel, som blifvit rekommenderadt i tyska medicinska tidskrifter. Då emellertid qvinnan efter ett par dagar afled, och då det var — så vidt vi visste — första gången som detta döfvande medel användes i Sverige, stälde sig frågan för mig sålunda: har detta medel haft någon del i qvinnans död? För att utröna detta, anstälde jag experiment på några katter, visserligen icke egentligen vivisektoriska experiment, men sådana, som jag tror förorsakade dem lika stora plågor. Jag bedöfvade dem nemligen flera gånger om dagen med samma medel, som jag användt på den sjuka qvinnan, tills de slutligen afled; sedan gjorde jag liköppning å dem för att jemföra liköppningsföreteelserna med dem, som visat sig hos den aflidna qvinnan, och resultatet blef icke värdeöst. Sådana fall kunna inträffa för hvilken läkare som helst, och jag tror, att det är i den sanna humanitetens intresse att icke lägga hinder i vägen för dylika röns utförande.

För öfrigt är det också fallet med de andra detaljerna i stadgandena, att de äro på samma sätt opraktiska. Rörande curare, som omtalas i 3 momentet, och hvilket man i djurskyddsföreningens tidskrifter sett uppgifvas vara så ytterst fördömligt; därför att det endast förlamar rörelsenerverna, men icke framkallar okänslighet, vill jag påpeka, att man vid vivisektioner icke behöfver använda ensamt curare, utan samtidigt också kan använda känseln bedöfvande medel, i fall det icke strider mot experimentets syfte. — Beträffande vivisektionernas kontrollerande af tillräckligt kvalificerade personer, har det redan blifvit påpekadt, hvilka stora svårigheter en sådan bestämmelse skulle medföra, men det må ock erinras, att vetenskapsmannen aldrig är ensam, när han på laboratoriet utför en vivisektion utan vid sådana tillfällen alltid är omgifven af sina assistenter och amanuenser. Vittnen finnes således alltid. — Hvad angår bestämmelsen derom, att vid vivisektionerna skola föras protokoll, så låter ett sådant tal rent af barnsligt för den, som känner till, huru det vetenskapliga arbetet nu för tiden

bedrifves. Naturligtvis är hvarje läkare intresserad af att det mest noggranna protokoll vid dylika tillfällen föres och dessutom brukas ju ofta, såsom talaren på stockholmsbänken upplyste, sjelf-registrerande apparater, hvilka tillkännagifva hvad som vid experimentets utförande passerat. Härtill kommer också, att resultaten af alla sådana undersökningar meddelas i medicinska tidskrifter, om icke i svenska så åtminstone i de utländska, vanligen de tyska. Vetenskapsmännen hafva också sin ambition nu för tiden, och de göra inför den vetenskapliga världen gerna reda för sina experiment, och naturligtvis är det endast den världen, som kan förstå saken. Allmänheten skulle, om den finge öfvervara vivisektionerna, icke förstå deras betydelse, och jag kan icke heller se att, om allmänheten finge tillträde, detta skulle kunna lända till någon nytta hvarken för den eller för experimentatorerna. Enligt mitt förmenande vore detta endast ett sätt att, om jag så får uttrycka mig, på känslsamheten gjuta eld, som icke vore på sin plats.

Jag vill göra en jemförelse. Hvilken kirurg skulle väl vid en operations utförande vilja hafva en okunnig publik närvarande, som icke förstod hvad han gjorde? Det skulle vara distraherande för honom, det skulle bereda honom obehag och förstöra lugnet vid hans arbete. Men för en fysiolog är det stort behof af lugn, sans och besinning, för att han skall kunna göra experimenten så, att de blifva till nytta och tillfredsställelse.

Hvad motionärens senaste, modifierade förslag angår, eller att en skrivelse i ämnet skulle aflåtas till regeringen, så kan ju detta förslag vara ganska oskyldigt; men jag för min del tror icke att regeringen, när den så nyligen låtit anställa en omfattande utredning af frågan, skall finna sig befogad att taga vidare befattning dermed. Man kan väl också med skäl fråga, hvarför vetenskapsmannen skulle ställas under mera restriktiva bestämmelser än t. ex. jägare, slagtare, fiskare. Det fins ingen slagtarstygga, som tvingar slagtarne att slakta djuren på det mest menliga sätt; och det begås också många upprörande grymheter på slagtarebänken, det fins icke ens någon garanti för att slagten alltid sker på det helsosammaste och för dem, som efteråt skola förtära köttet, smakligaste sättet. Det finnes icke heller någon stadga, som föreskrifver, huru en jägare skall bära sig åt, då han sårat men ej dödat ett djur. Det skulle således vara att ställa läkaren och vetenskapsmannen i en undantagsställning, och jag tror icke att regeringen skulle vara benägen för något sådant. Jag ber därför få förena mig med utskottet, hvars utlåtande jag anser vara så sundt, sansadt och välbetänkt skrifvet, som man gerna kan begära, och yrkar sålunda bifall till detta utlåtande.

Herr Waldenström från Gefle: Jag kan naturligtvis endast såsom lekman inlåta mig på den nu föreliggande frågan och ber därför på förhand att blifva bedömd såsom sådan. Att jag det oaktadt dristar deltaga i diskussionen derom, beror på, att erfarenheten visat, att lekmän äfven på andra områden stundom bekräftat

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Om antagande af en lag an- gående pin- samma experi- ment på djur i vetenskapligt syfte. sanningen af den gamla satsen, att "en blind höna ofta hittar ett korn, som den seende hönan icke träffat på".

Här behandlades för ej länge sedan en motion af herr Vahlin från Falun i syfte att möjligen åstadkomma en minskning i de förskräckliga olyckshändelserna vid djurs innebrännande. Jag tänkte då yttra mig angående den saken, men underlät det, hvilket jag redan har ångrat, icke därför att jag hade något att tillägga till hvad han sade, utan emedan jag ansåg mig hafva bort uttala mina sympatier för förslaget, fastän det af utskottet förklarats alldeles utförbart. Här föreligger nu en annan motion, som rör djurskydd. Den fråga, som han berör, sammanhänger på det allra närmaste med en för oss alla bekant sats, nemligen den, att "ändamålet helgar medlen". När det gäller att bedöma de katolska jesuiternas användande af denna sats, äro vi strax alldeles på det klara och mena, att den är för all sund moral i högsta grad undergräfvande. Under tiden komma vi dock sjelfva den ena gången efter den andra i en sådan belägenhet, att vi sjelfva nödgas handla i öfverensstämmelse med samma grundsats. De tvenne läkare, som här uppträdt, hafva ock, fastän de icke uttryckligt användt *orden*, likväl i sina anföranden gjort allt sitt till för att såsom berättigad försvara *satsen*: ändamålet helgar medlen.

Hvad begär motionen? Begär den verkligen ett *förbud* mot vetenskapliga experiment på djur? Nej. I motionen sättes intet sådant i fråga, och motionären sjelf har nyss i sitt anförande ytterligare förklarat, att något sådant har han icke begärt och tänker ej heller begära. Dermed förfaller i min tanke egentligen allt, hvad herr Nyström i sitt anförande sade, ty det är alldeles klart, att gifver man frihet åt verkliga vetenskapsmän att, under iakttagande af nödiga försigtighetsmått, anställa verkligen vetenskapliga experiment, så skall man väl just genom dessa experiment vinna de resultat, som den medicinska vetenskapen och den vetenskapliga forskningen öfver hufvud vilja vinna. Icke kan jag tänka mig, att herrar Nyström och Wretlind skola säga, att man har något för vetenskapen att vinna af experiment, som på ett pinsamt och grymt sätt anställas af personer, som icke äro kvalificerade att utföra sådana. Af herrar Nyströms anförande tycktes för öfrigt framgå, att i vårt land icke skulle finnas många dertill kvalificerade personer. Han påstod nemligen, att om man skulle nödgas som kontrollanter vid en vivisektion samla 4 eller 5 fysiologer, som förstode saken, så skulle man icke inom Sverige kunna åstadkomma ens så många.

Hvad motionären begär är en lagstiftning, som skulle pålägga fysiologen och vivisektorn viss kontroll. Jag har under åhörandet af den föregående diskussionen frågat mig sjelf, hvem det egentligen kunde vara, som hade något att frukta af en sådan kontroll. Är det verkligen den samvetsgranne forskaren? Eller är det icke snarare den, som har ett sjukt samvete? Luther talar om på ett ställe, att till en skomakare kom en sen höstqväll en främling, som begärde nattherberge, hvilket han ock fick. Under tiden satt skomakaren och arbetade vid sitt talgijus. Det kom en "tjuf" på

ljuset, och skomakaren sade till sin son: "Tag tjuften!" I det samma rusade främlingen på dörren. Hans onda samvete skrämdes honom, när han fick höra ordet "tjuv". Han blef rädd för sitt eget skinn. Hade han varit en ärlig man, hade han icke behöft vara rädd. Jag tror, att den verkligt humane mensklige vivisektorn icke har något att frukta af den kontroll, som motionären föreslår.

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Men, säger herr Nyström, hvarför skall den vetenskapliga forskningen i denna del underkastas en kontroll, som icke är lagd på den vetenskapliga forskningen i öfrigt? Jo, naturligtvis därför, att denna forskningsgren begagnar forskningsmedel, som på det närmaste beröra moralen och därför att vi hafva en lagmot djurplågeri — huru ofullständig den än må vara — och det kan icke förnekas, att de vetenskapliga experimenten på lefvande djur stundom träda inom området för denna lag.

Herr Wretlind nämnde, att han en gång hade behöft anställa experiment på en katt, som han döfvade med ett visst medel gång efter annan, tills den dog. Jag föreställer mig, att det icke förefans något behof för honom att göra detta experiment i Göteborg. Det hade tvifvels utan kunnat verkställas på sådant sätt, att herr Wretlind meddelat sig med de vetenskapliga auktoriteterna vid de medicinska högskolorna samt öfverlemnadt åt dem att göra dessa undersökningar, om de voro nyttiga eller nödiga. I sådant fall skulle de icke hafva kommit i strid med hvad motionären begärt. Och hvad det beträffar, att Koch genom vivisektionen gjorde ett visst epokgörande rön såsom landsortsläkare i en liten stad i Posen, om det rönet annars var af någon verklig betydelse, så skulle, föreställer jag mig, nog ett sådant rön kunnat göras vid en af de större medicinska institutionerna vare sig i Tyskland eller annorstädes. Icke är det i alla fall nödvändigt för den orsaken tillåta, att vivisektioner göras hvar som helst och af hvem som helst, fastän jag nog kan föreställa mig, att det skall vara af intresse för herrar läkare. Man har ofta och äfven här talat om de grymheter, som begås vid jagt, fiske och slagt, samt menat sig dermed kunna försvara de grymheter, som begås af vivisektorer. Men icke blifva dessa senare grymheter mindre därför, att man kan bevisa, att ofantligt många grymheter begås vid jagt, fiske och slagt, icke heller kan det ena på något sätt försvara det andra. Om vi ej hafva någon lag att i dessa fall förebygga djurplågeri, så är väl ej dermed bevisadt, att vi ej skulle behöfva en lag för att förebygga grymheter vid de så kallade vivisektionerna. Jag kan icke finna, att en upprörande grymhet mot djur blir mindre upprörande för det att det är en vetenskapsman, som begår dem. För min del finner jag det tvärtom mindre upprörande, om en försupen åkare här i Stockholm eller annorstädes gör sig skyldig till djurplågeri, än om en bildad vetenskapsman gör det. När t. ex. en vetenskapsman ger sig till att gång efter annan med kokhett vatten skälla en hund eller en katt för att se, huru länge de kunna uthärda sådant, eller när han steker en hund för att se, huru pass häftigt hetta han kan tåla, eller när han borrar hål i hufvudskålen på en hund och sedan genom att spruta in vatten,

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

spolar bort den ena biten af hjernan efter den andra för att ut-
röna hvad verkan det har på lifsfunktionerna, då må väl det kallas
i högsta grad upprörande. Jag försäkrar, att jag ville mycket
hällre dö 10 år förr än jag annars skulle dö, än jag skulle tillåta
att mitt lif räddades genom en sådan omensklig grymhet, vore det
ock blott på en liten hund eller katt.

Ja men, säger man kanske: det behöfs ej någon lag mot grymheter
vid vivisektion, då ju herr Nyström förklarat, att man ej kunnat på-
visa några sådana grymheter sedan år 1884. Derpå må först
svaras: Att man ej kunnat *påvisa* några sådana, bevisar alldeles
icke att de icke *förekomma*. Det kan mycket väl hända, att en
sak förekommit, fastän sådant ej blifvit offentligt ådagalagdt. Och
för det andra: hvad som icke förekommit på de sista 3 å 4 åren,
det kan ju förekomma en annan gång och det borde så vidt möjligt
är förekommas genom lagstiftning. Erfarenheten om hvad som
varit hjälper oss att stifta lag mot hvad som kan komma. Annars
kan ju hända, att man en annan gång säger: "Hvad tjänar det
till att stifta lag mot den eller den saken, som icke förekommit
sedan i fjor?" Och en annan gång: "Lagstiftning är onödig, ty
den der saken har icke förekommit sedan i förra veckan". Ja,
till sist skall man förklara lagstiftning alldeles onödig, om saken
icke kan bevisas hafva skett sedan i går.

Herr Nyström anförde vidare, att de nya bedöfningsmedel,
som fysiologerna använda, äro så fullkomliga, att djuren egent-
ligen icke känna någon smärta, och bland dessa anförde han sär-
skildt curare. Med afseende å detta medel har en af Sveriges
mest framstående fysiologer, professor Holmgren i Upsala, upp-
gifvit, att det fullkomligt förlamar rörelsenerverna, så att djuret
icke kan röra en enda lem, men deremot lemnar alla lifsfunktion-
erna för öfrigt orubbade, till följd hvaraf djur, som dermed be-
döfvats, *känna* lika väl som annars. Jag kan naturligtvis icke
säga, hvilketdera som är sant, och ingen af herrarne kan säga
det heller; ty emedan djuret icke kan röra sig, så kan ingen säga
om det känner eller icke. Det enda sättet att få veta sanningen
vore, att någon af herrarne låte döfva sig sjelf med curare och
sedan lifva upp sig för att kunna underrätta de andra om, hvad
han erfarit under tiden för bedöfningen.

Herr Nyström erkände likväl, att fysiologen understundom
måste gå till vivisektionen utan att kunna döfva djuret fullstän-
digt; men han menade, att i sådant fall går han dit med sorg och
beklagande att vara tvungen att göra det, och hans tröst är, att
det fall, som föreligger, blott utgör ett sällsynt undantagsfall.
Jag vet icke, om herr Nyström är vivisektor, men jag har här
några ord af en berömd sådan, nemligen professor Claude Bernard,
som säger: "Fysiologen är icke någon vanlig människa, han är
en lärld, som helt och hållet är absorberad af en vetenskaplig idé:
*"han hör icke mer djurens jemmerskri, han ser icke mer det blod,
som flyter"*, och då föreställer jag mig, att hans sorg och bedröf-
velse är ganska lindrig, och hans behof af tröst icke synnerligen

stort. Samme professor säger också: "Den äkta vivisektorn måste gå till en svår vivisektion med samma gripande känsla af fröjd, med samma njutning, hvarmed kirurgen företager en operation, af hvilken han väntar utomordentliga följder. Den, som skyggar till baka för att skära sönder ett lefvande djur, den som skrider till vivisektionen såsom till en oangenäm nödvändighet, han skall väl kunna eftergöra en och annan vivisektion, men han skall aldrig blifva en *virtuos i konsten*." Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte. (Forts.)

Alltså: sådana vivisektorer, som herr Nyström nämnde om, som gå med oangenäma känslor till vivisektionen, såsom till en sorglig nödvändighet, de kunna aldrig blifva annat än klåpare, och sådana kunna vi väl undvara. Virtuoser kunna de icke blifva enligt den nämnde vetenskapsmannens påstående.

Man talar om, att läkarecorpsen är en mycket human corps, och jag vill visst icke säga något till dess vanära — vare det långt ifrån mig! — men jag tillhör sjelf en annan corps, som man också ofta fått höra berömmas för humanitet, nemligen lärarecorpsen vid våra skolor. Denna corps har dock trots sin humanitet blifvit förbjuden att utan vissa förbehåll och utan viss kontroll använda det slags vivisektion, som sker genom rottingen äfven i det allra bästa syfte. Och har man funnit lärarne vid läroverken behöfva en sådan kontroll, så tror jag icke att det skulle vara för vetenskapen hinderligt, om äfven vivisektorerna blefve underkastade kontroll. Men är det någon, som i desperation deröfver reser till Tyskland, så à la bonne heure! låt honom resa! Han kan ju göra sina tortyrrön der, och sedan få hans svenska kamrater läsa derom i hans skrifter, om de finna intresse dervid. Icke tycker jag man bör göra mycket för att hålla honom qvar i landet.

Mine herrar, jag sätter vetenskapen säkerligen lika högt som någon af herrarne, men jag sätter moralen ännu mycket högre, och om den vetenskapliga forskningen skall nödgas gå litet sakta framåt derigenom att man bevarar moralen, så anser jag den förlusten mycket obetydlig i jämförelse med den förlust, man gör, om man offrar moralen för att påskynda den vetenskapliga forskningen. Och att det är en mycket tvifvelaktig moral att i detta fall låta ändamålet helga medlen, kan jag icke undgå att känna. Låt vara, att herrarne säga, att jag är känslös — jag är kanske ej mer känslös än någon af herrarne, men jag är dock glad öfver, att åtminstone icke all känsla blifvit utplånad ur min menskliga varelse.

Antag att det vore möjligt att genom pinsamma vivisektioner på en människa nå ett stort vetenskapligt resultat, skulle man därför säga, att detta pinsamma experiment vore tillåtet? Nu säga herrarne: "Pinsamma experiment på människor kunna naturligtvis icke förekomma". Men hvarför icke? Vetenskapens område är ju oändligt, sade herr Nyström, och kan man låta ändamålet helga medlet, så att man låter ett djur pinas för vetenskaplig upptäckt — hvarför då icke lika väl en människa? Törsten efter vetande är ju gränslös och oemotståndlig, sade herr Wretling, och

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

det kan ju vara möjligt, att denna törst icke låter tillfredsställa sig med mindre än pinsamma experiment på människor. Och då kunna precis samma argument användas som nu. Man skall alltid kunna säga med herr Nyström, att öfverskottet på vetenskapens kreditsida är så värdefullt, att det väl uppväger offren därför.

Jag tänker, att det skall ännu dröja, innan fysiologerna komma till att öppet uttala, att vivisektioner på människor för vetenskapliga ändamål äro berättigade, men att sådana vivisektioner understundom förekomma, torde vara åtminstone somliga af herrarne bekant, och det tror jag är en mycket viktig sida af saken. Min öfvertygelse är, att vivisektion på djur kommer att förr eller senare i vidsträckt skala vålla vivisektion på människor. I Upsala läkareförenings handlingar för år 1872 förekommer en uppsats af professor Mesterton, som talar om vivisektion på människor, och det ej blott från Tyskland och Frankrike utan och från Skandinavien. I Tyskland veta vi, huru en läkare här om året försökte operera bort en del af lungan på en ung kvinna, som dog, sedan operationen var gjord, alldeles såsom fallet var med den der engelsmannen, som herr Wretling talade om, hvilken blef opererad i hjernan med påföljd, att såret visserligen läktes, men patienten dog. Professor Mestertons uppsats talar om en läkare i Kristiania, vid namn Beoeck, som "ympade sju sekundärt syfilitiska barn, hvilka förut hvarken varit vaccinerade eller haft smittkoppor, med en blandning af lympha och chancresecret. I alla fall uppstodo endast syfilitiska sår." Han uppräknar äfven andra liknande fall och säger till slut: "De hittills kända försöken med inoculation på friska af syfilitiskt blod äro för få, för att man af procentförhållandet af fall med positivt resultat skulle kunna draga någon slutsats om blodet såsom mer eller mindre kraftig bärare af det syfilitiska contagiet. Dessa inoculationsförsök hafva också utförts af till en del ovana experimentatorer och icke alltid med tillbörligt afseende på det för dylika inoculationer lämpligaste stadiet af den syfilitiska processen". Jag ber att få fästa herrarnes uppmärksamhet på dessa ord. Man har enligt dem att vänta flera försök med inympning af syfilitiskt blod på friska barn, och dessa verkställda af mer vana experimentatorer, som bättre förstå att bedöma det för dessa inoculationer "lämpligaste stadiet af den syfilitiska processen". Det är i sanning härresande utsigter.

Man kunde fråga, hvad det skulle tjena till att här yrka bifall till herr Anjous motion eller till det skrifvelseförslag, som han nu sist gjort och som tillfredsställer mig vida mindre än hans motion. Saken har ju redan fallit i Första Kammaren, men för min del tror jag, att det ej skulle vara utan sin betydelse, om Andra Kammaren genom sitt votum afgåfve en opinionsyttring. Min öfvertygelse är nemligen, att om vivisektorerna för närvarande gå menskligare till väga än för ett halft eller helt tiotal år sedan, så beror det väsentligen på de kraftiga opinionsyttringar, som från flera håll gjorts emot de omenskliga grymheter, hvilka

de sjelfva framställt i sina tidskrifter och som vi också kunna läsa om, fastän läkarne påstå, att vi icke begripa den saken alls.

Herr talman! Jag skall, med anledning af hvad jag nu tagit mig friheten säga, be att få yrka bifall till det af herr Anjou sist framställda skrifvelseförslaget, på samma gång som jag säger, att jag mycket hellre skulle velat yrka bifall till hans motion.

Om antagande af en lag angående pinn-samma experimenter på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Herr Östberg: Här har under diskussionen talats ganska mycket derom, huru vida vivisektionen är af någon nytta för den fysiologiska vetenskapen, och i hvilken mån sådant kan vara fallet. Jag vill då fråga: kan det vara skäl, att kammaren åtager sig att döma i denna fråga? Jag tror ej, att kammaren är dertill kompetent. Jag hörde, då det i går var frågan om katekesutläsningen, yttras af en talare på östgötabänken, att Riksdagen ej borde befatta sig med pedagogiska frågor, emedan Riksdagen ej vore kompetent dertill. Talarens mening var då förmodligen, att presterna och lärarne ensamt skulle kunna bedöma dessa frågor. Jag tror, att den talaren grundligt misstagit sig, och hoppas att Riksdagen, såsom hittills, allt framgent måtte befatta sig med pedagogiska frågor. Men denna gång, då fråga är om vivisektionens betydelse för vetenskapen, tror jag man med större skäl kan säga, att Riksdagen ej är kompetent att bedöma frågan. Jag tror, att det är ytterst få bland kammarens ledamöter, som ega förmåga att fullt bedöma den. Jag tror ej ens, att den siste talaren är frågan fullt vuxen, då han icke ens tycks veta, att kloral och kurare äro två olika saker.

Man har enligt min åsigt sväfvat väl mycket ut. Här har afhandlats frågan om lif är materia, hvad lif är m. m. Dessa frågor höra ju till filosofien eller religionen och ej till fysiologien eller någon annan gren af den medicinska vetenskapen. Äfven om föreningen "Verdandi" har man talat. Jag tror, att man gör den föreningen och dess ledamöter nästan för stor ära, när man vill åberopa dem såsom argument i denna fråga. Herrarne få nog efter påsk bättre tillfälle att resonnera om denna förening. Den siste talaren omnämnde en del obehagliga sjukdomar, men jag tror att det varit angenämare för kammaren, om han låtit bli det. Äfven talades om en massa fall af vivisektion, som förekommit för många år tillbaka. Ja, det är alldeles som då frågan var om anslag till de kongl. teatrarne. Då talades om, att för tjugu år sedan "Den sköna Helena" der uppförts, och förmodligen skall man gå på med det ännu i många Herrans år. Jag tror, att man ej bör gå tillbaka till förgångna tider och repa upp alla fall, der vivisektionen gjort sig skyldig till oförsvarligheter, ty då blir frågan ej på rätt sätt behandlad. Lämpligast vore, om denna kammare behandlade frågan på det sätt, hvarpå praktiska frågor böra behandlas och pläga behandlas af denna kammare: att saken tages så enkelt som möjligt och man ser till, hvad frågan egentligen gäller.

Frågan är ock enligt mitt förmenande ganska enkel: föreligga här några missbruk eller missförhållanden af den art, att några

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

utomordentliga åtgärder i lagstiftningsväg behöfvas för att för framtiden förekomma och stäfja dessa missbruk? Jag tror, att så ingalunda är förhållandet. Motionären själf och efter honom andra talare hafva erkänt, att på sista tiden intet varit att derutinnan anmärka. Utskottet har också påpekat detsamma, och jag tror derför, att det är all anledning att instämma i det yttrande som fälts, att numera dessa vivisektioner bedrifvas på ett oklanderligt sätt. Under sådana förhållanden finnes alls icke något skäl att nu fatta beslut om vidtagande af åtgärder i af motionären åskadt syfte, och jag skall alltså, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Jag skulle icke hafva begärt ordet, om ej så många lekmän uppträdt med så många grava anmärkningar mot vetenskapsmännen i det nu ifrågavarande syftet. Det är alldeles såsom om vetenskapsmännen skulle vara sådana blodtörstiga och grymma personer, att de utan skäl och behof blott för nöjes skull vidtog den grymmaste behandling af djur. Jag tror, att vetenskapen så förädlar och förbättrar människorna, att, om de skulle anse sig tvungna att göra ett experiment, som åstadkomme pina, de gjorde det, icke med nöje, utan med fullt medvetande om, att de utförde en handling af plåga mot oskyldiga djur, men för ett godt ändamål.

Jag erkänner villigt det vackra och befogade i motionärens sträfvande att inskrida mot vivisektionen, men man har ju här under diskussionen från kompetenta personer hört, att dessa försök numera icke bedrifvas så plågsamt för djuren, som förr, och äfven, om så fortfarande vore förhållandet, så är det icke genom ett förslag af den beskaffenhet, som motionären framlagt, som ett sådant missförhållande skulle kunna häfvas. En författning i den rigtning, han eftersträfvat, skulle helt enkelt icke kunna efterleivas. En sådan lagstiftning skulle omöjliggöra hvarje sådant experiment, då motionären fordrar, att minst fem personer, som idka eller idkat fysiologiska studier, skola komma tillstädes och närvara, under det experimentet eger rum, för att detta skall få företagas; ty man får betänka, att sådana försök icke kunna verkställas på ett ögonblick, utan fordra långvariga, mödosamma iakttagelser, som ofta utsträckas år efter år, innan något resultat erhålles. Hvar skulle man kunna finna fem personer med de kvalifikationer, motionären uppställt, som vore så intresserade af en annans forskning och kunde i den grad förfoga öfver sin tid, att en sådan undersökning kunde komma till stånd? En sådan bestämmelse är alldeles liktydig med ett förbud för hvarje enskild vetenskapsman att för sina studier begagna sig af vivisektion. För öfrigt har denna känsla af medlidande med djuren ett vidt verksamhetsfält för sig, som icke berör vetenskapen. I huru många fall öfvas nemligen icke djurplågeri utan ringaste gagn och endast i afsigt att bereda nöje? Tänker man t. ex. på dessa menagerier, och huru djuren behandlas der, huru de tvingas med glödgade stänger och svårt att blifva djurtämjaren undergifna, då finner man fram-

för sig ett stort fält för verksamhet till djurens skydd. Ett annat mer "poetiskt" djurplågeri är att instänga i burar dessa små stackars skogens fåglar, som i förtviflan öfver förlusten af sin frihet flyga och flaxa mot burens galler tills de nedfalla döda. Många sådana exempel på djurplågeri finnas, som endast hafva förströelse till ändamål, t. ex. fisket. Jag kände en mycket aktad religionslärare, en andans man, som brukade roa sig med fiske. Han skröt med, att han hade upptäckt ett så förträffligt bete, som bestod i att sätta lefvande gräshoppor, som han lät pojkar fånga, på kroken, och han metade icke för behofvet utan som en förströelse. Jagten är också ett sådant nöje, jag talar nu icke om dem — hvilka bedrifva den för att skaffa sig föda — som alstrar djurplågeri. Hur många djur få icke ligga skadeskjutna i skogen, tills döden befriar dem. Jag såg en gång ett rådjur, som fått begge bakbenen afskjutna och sökte släpa sig fram, tilldess djuret slutligen af blodförlust uppgaf andan. Vi borde, så vidt i vår förmåga står, först söka inverka på mildrandet af dessa förhållanden, innan vi vända oss mot vetenskapsmännen, som genom sitt trägna och snillrika arbete förvärfva åt landet ära och anseende. På grund af hvad jag nu anført, och då jag finner den föreslagna inskränkningen olämplig, yrkar jag afslag på motionen och bifall till utskottets framställning.

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

Herr Nyström: Jag utbeder mig endast ett par tre minuter för att svara på de anmärkningar, som blifvit gjorda mot mitt anförande.

Först vill jag vända mig mot herr Berg, som menade, att man icke borde låta afhålla sig från att stifta lagar, derför att de missförhållanden, mot hvilka de äro rigtade, icke förefinnas, och anförde såom skäl för denna sin åsigt, att vår lag innehåller en hel mängd sådana stadganden, såsom t. ex. mot sjöröfveri och slafhandel. Jag kan icke uppfatta styrkan i detta argument. Visserligen innehåller vår lag bestämmelser från gamla tider, som numera kunna vara obehöfliga, men detta utgör naturligtvis icke något skäl att stifta *nya* lagar, som sakna stöd i den faktiska verkligheten.

Hvad i öfrigt beträffar hans yttrande, att vivisektionen icke borde ske i oträngdt mål, så sammanfaller detta med motionärens yrkande och faller för samma motiv som detta.

Herr Lindmark har genom en besynnerlig idéassociation satt vivisektionen i sammanhang med materialism, rättslöshet och — föreningen Verdandi i Upsala! Jag kan icke inse, att ett sådant sammanhang existerar. Det måste bevisas, att fysiologen är mera böjd för materialism än andra människor. I alla händelser är det säkert, att dessa ifrågavarande forskningar icke hafva något att göra med, huruvida fysiologerna i allmänhet äro materialister eller icke. I läkarevetenskapen i och för sig ligger icke med nödvändighet något närmande åt detta håll.

Hvad slutligen herr Waldenström beträffar, så har han förtjensten att hafva bragt på tal den jesuitiska moralen, att ända-

Om antagande af en lag angående pin-samma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)

målet helgar medlen och att hafva velat tillämpa denna sats på vivisektionen. Det är dock icke så, mine herrar! Vore det så, ja då vore också dermed hela frågan afgjord, och vivisektionen fäld; ty intet gagn, intet praktiskt resultat, hvilket som helst, kan för-svara eller berättiga ett brott mot en etisk lag. Men den etiska lagen har ej samma lydelse för förhållandet mellan människan och djuret som för förhållandet människor emellan. Det etiska budet lyder icke så: "du skall ej underkasta djuren plåga" ty ett sådant bud skulle ju göra jagt, fiske, slagt, kastration m. m. otillåtna, ja, snart sagdt, göra människans existens omöjlig, utan det heter: "du skall ej pina djuren utöfver behovet för ett förnuftigt och nödvändigt ändamål". Medlet är således icke stridande mot den etiska lagen. Den etiska lagen lär oss i detta fall endast att icke pina djuren utöfver behovet för ett förnuftigt och nödvändigt ändamål. Jag påpekade, att det icke egentligen kunde vara tal om något etiskt moment alls i denna fråga, men detta mitt ytt-rande bemötte herr Waldenström med en jämförelse beträffande vivisektion på människor. En sådan jämförelse är icke tillämplig, ty i detta fall lyder budet undantagslöst "du skall icke dräpa", och mer behöfver man icke orda om den saken. Vidare har herr Waldenström yttrat sig om kontrollen öfver missbruken vid vivi-sektionen och sett en motsägelse uti det påståendet, att det skulle vara omöjligt att finna dugliga kontrollanter i tillräckligt antal. Förhållandet är emellertid det, att det icke inom landet finnes mer än fyra personer, som äro tillräckligt skickliga fysiologer att kunna verkställa en sådan kontroll, ty begreppet kontroll innebär ju med nödvändighet, att den, som kontrollerar, skall vara öfver-lägsen den, som kontrolleras, och flere än fyra personer anser jag icke i Sverige hafva de fysiologiska kvalifikationer, att de kunna kontrollera professorer. Vetenskapen fruktar icke kontroll — deras arbeten hållas alldeles icke hemliga — men den fruktar i hög grad trakasserier och onödiga omgångar, som utan någon nytta endast skulle hindra det vetenskapliga arbetet och liksom strö sand i kugghjulen på det vetenskapliga maskineriet.

Herr Waldenström säger också, att den omständigheten, att, man icke kunnat påvisa några vivisektoriska grymheter sedan år 1884, icke utgör något bevis för att sådana icke under den tiden förekommit. Ja, om herr Waldenström icke glömt sin logik, torde han minnas, hvad ett sådant slags slutledning kallas i den logiska terminologien. I förbigående vill jag anmärka, att herr Walden-ström misstog sig, då han ur mitt anförande citerade ordet curare; jag sade *chloral*, hvilket är något helt annat. Vidare misstrodde han min uppgift, att fysiologen med smärta och bedörfvelse går till sitt experiment, därför att, menade han, experimentet upptager hela hans själ, och han sålunda icke kan antagas hysa några synnerligen blödiga känslor. Det förhåller sig dermed alldeles på samma sätt som när en kirurg skrider till verkställandet af en farlig operation; han gör det med smärta. Men när han en gång börjat operationen, är hans hela sinne uppfyllt, hela hans intresse absorberadt af hvad han har för händer, och han har icke ens lof

att då offra något åt sina känslor. Äfven vana kirurger gå till operationen med smärta och tvekan, men de företaga den ändock utan veklighet.

Slutligen då herr Waldenström talar om det öde, som skulle drabba våra fysiologer, derest den ifrågasatta kontrollen komme till stånd, och då han menar att det icke vore någon förlust, om en eller annan af dem reste till Tyskland för att der verkställa sina experiment, då de hemmavarande sedan kunde läsa om, hvad de andra uträttat, så tillåter jag mig erinra om, att man läser sig icke uteslutande till denna vetenskap; man måste sjelf pröfva och forska under sina studier, och våra svenska vetenskapsmän hafva sannnerligen icke gjort sig förtjenta af att drifvas i landsflykt! Hvad till sist beträffar herr Waldenströms nyss af mig vidrörda anförande om möjligheten och utsigten till vivisektion på människor, så vill jag icke befatta mig med att gå in på det området; den frågan föreligger icke nu. Jag vidhåller mitt yrkande att utskottets betänkande må bifallas och att icke sådana åtgärder må vidtagas, som skulle sätta våra vetenskapsmän i en ödesdiger och förödmjukande undantagsställning.

Herr Liss Olof Larsson: Naturligtvis kan ingen vänta att jag skulle göra något nytt inlägg för denna frågas bedömande, och det är ej heller min mening. Då första kammaren redan under gårdagen förkastat ett skrifvelseförslag, likartadt med det inom denna kammare väckta, och en af kammaren besluten skrifvelse i ämnet således icke skulle leda till något resultat, har jag nu blott velat uttala min mening, som är för bifall till utskottets betänkande.

Här har så ifrigt förordats en skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet. Då nu Kongl. Maj:t icke lär på egen hand afgöra frågan utan att såsom i andra fall inhemta sakkunniges utlåtanden i ämnet, frågar jag verkligen: till hvilka skall han i detta fall vända sig? Icke kan han vända sig till vetenskapsmännen, ty de hafva förut alla uttalat sig för vivisektionen. Skall han måhända vända sig ensamt till djurskyddsföreningarna och till alla de fruar, som deri äro ledamöter? I den broschyr i detta ämne, hvilken utdelats inom kammaren, har ordföranden i "Nordiska samfundet till bekämpande af det vetenskapliga djurplågeriet" funnit skäl att påstå, att, när Riksdagen år 1881 beslöt en skrifvelse till Kongl. Maj:t, som sedermera infordrade utlåtanden från de vetenskapliga auktoriteterna i alla delar af landet, så var det ju på förhand gifvet, att alla de medicinska myndigheterna skulle afstyrka förslaget.

Han tillägger: "dessa yttranden innehöllo, såsom lätt kunde förutses, i hufvudsaken endast ett uppreparande af hvad som blifvit sagdt många gånger förut, nemligen att vivisektionen vore i högsta måtto vigtig eller rent af oumbärlig för vetenskapen och läkarekonsten, att den för öfrigt icke vore synnerligen plågsam för djuren, samt att den aldrig användes, utom när det var alldeles oundgängligt, och då med all den mildhet och skonsamhet, som vore möjligt". Härefter säger han: "hade nu detta varit sant,

Andra Kammarens Prot. 1888. N:o 26.

Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.

(Forts.)

så hade uppenbarligen det mål, som vårt samfund eftersträfvat, kunnat betraktas såsom i det väsentliga redan uppnådt; men i stället var alltsammans osant“. Ser jag nu efter i utskotts-betänkandet, hvilka de voro, från hvilka Kongl. Maj:t infordrat utlåtanden, finner jag, att dessa voro: kansleren för universiteten i Upsala och Lund, vederbörande akademiska konsistorier, lärarekollegiet vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, vetenskapsakademien och direktionen för veterinärinstitutet i Stockholm, och till på köpet hade från svenska djurskyddsföreningens andra afdelning inlemnats en skrift i ämnet. Med undantag af den sistnämnda föreningen hade således alla de andra ljugit i sina utlåtanden. Under sådana omständigheter lärar det icke hjälpa upp saken, om Kongl. Maj:t ånyo infordrade yttranden från dessa auktoriteter. Icke heller skulle det hjälpa, om de mest sakkunnige i detta ämne uppträdde här och delgäfvat oss sin erfarenhet. De af kammarens ledamöter, som deltog i öfverläggningarna i detta ämne inom kammaren vid 1884 års riksdag, påminna sig nogsamt professor Key, den man, som då var den ifrigaste förkämper för vivisektionen, och de grundliga argument, han anförde mot sina motståndare i frågan, argument som voro så slående, att vi då trodde, det frågan icke vidare eller åtminstone icke på många år skulle komma upp ånyo. Nu hafva vi emellertid funnit förklaringsgrunden, hvarföre så ej blef fallet, ty boken meddelar vidare: ”den man, som då var vivisektionens naturlige representant, ansåg sig behöfva stödja dess försvar på helt och hållet osanna och vilseledande uppgifter, hvilket måste — oaktadt han dermed vann sitt syfte — anses såsom ett för vår sak gynnsamt framtidstecken; ty då det ej kan antagas, att han afsigtligt meddelade origtiga uppgifter endast af kärlek till osanningen, så måste han antagas hafva gjort det af fruktan för sanningen, och i senare fallet hafva vi erhållit ett tydligt medgifvande, att, om rätta förhållandet kommit oslöjadt i dagen, vår sak troligen skulle hafva blifvit den segrande“. Äfven han stödde sig således på osanningar. Det värsta var, att han narrade dermed hela kammaren, och detta, trots många talare uppträdde och sökte göra sina åsikter gällande gent mot det, han uttalade. För min del får jag säga, att när jag läste namnen på de personer, som utgöra styrelsen i den ifrågavarande föreningen, hade jag icke väntat, att de skulle hafva satt sina namn på en skrift, som förfaktat en helt annan åsigt, än hvad flera vetenskapliga samfund och auktoriteter, hvilka Kongl. Maj:t hört i ämnet, uttalat.

Herr Waldenström har sagt, att vivisektionerna icke behöfva anställas i Sverige, utan att man kunde företaga dem i Tyskland. Jag vill med anledning häraf fråga honom: gör det då mindre ondt på djuren i Tyskland än i Sverige? Dit skulle man således visa våra vetenskapsmän för att öka plågorna för djuren derstädes.

Samme talare yttrade äfven, att han hellre ville dö tio år förr, än eljest skulle hafva skett, än rädda sitt lif genom en hunds eller något annat djurs uppoffrande. Ja, låge afgörandet i detta

fall i min hand, så skulle jag icke tveka ett enda ögonblick att döda en hund eller en groda och låta mannen få lefva i tio år till.

Jag tycker, att det är i sanning bedröfligt, att man skall föra ett sådant tal, som här gjorts i dag mot vår högt aktade läkarecorps, och framställa den såsom om den endast hade sitt nöje i att plåga. För min del har jag mer än en gång varit i den olyckliga ställningen att hafva behöft hänvända mig till läkare och kanske mer än de fleste legat på operationsbordet. Med erfarenhet derifrån får jag säga, att jag för vår läkarecorps hyser den största aktning och förtroende, likasom jag inom denna corps icke funnit någon, som skulle vilja plåga ens den minsta varelse, lika litet ett djur. Jag vill uttala en bestämd protest mot de beskyllningar, som i den vägen rigtats mot vår läkarecorps. Jag har vänt mig till en mängd aktade läkare med förfrågningar om deras åsigt beträffande vivisektionen, och de hafva svarat mig: i mensklighetens namn låt oss fortfarande få forska på detta område! Detta har gjort att jag böjt mig för deras votum, och det är af den anledningen, som jag nu slutit mig till utskottets förslag.

*Om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
(Forts.)*

Herr Lindmark: Jag vill endast vädja till den siste talaren, huruvida den kritik, han nyss använde mot sina motståndares åsigt, kan vara lämplig och passande. Det är nog lätt att på rak arm utslunga sådana påståenden som han gjort och söka förlöjligen sina motståndare, men då man ger sig till att citera, bör man göra det fullständigt och ej utelemna hvad som dermed står i samband. Jag anser, att ett dylikt bevisföringssätt icke förtjenar någon aktning. Vill emellertid den ärade talaren studera diametralt motsatta uttalanden om samma sak, skulle jag vilja hänvisa honom till vivisektorernas kritik af hvarandras experiment och slutledningar.

Till min granne på stockholmsbänken, som sade, att man hade rättighet att förorsaka ett djur smärta, derest ett dylikt tillvägagående hade ett förnuftigt ändamål, hemställer jag, huruvida Montegazzas experiment öfver smärtan enligt denna sats kunde anses vara berättigade.

Herr Waldenström från Gefle: Det är, som man vet, herr Liss Olof Larssons sed att, när helst han kan, söka förlöjligen yttranden, som han tillägger andra ledamöter i kammaren, men till hvilka han i verkligheten själf är uppfinnare. Således t. ex. yttrade jag icke, såsom han sade, att jag hellre ville dö tio år tidigare, än att mitt lif räddades genom en hunds eller något annat djurs uppoffrande, utan när jag talade om, huru vivisektorerna skällat hundar för att erfara, huru länge de skulle kunna lefva under inflytande af en sådan skällning, hurusom de hade stekt hundar för att utröna, huru häftig hetta dessa kunde tåla, hurusom de borrarat hufvudskålen på hundar samt bit för bit spolat bort hjernan för att utröna, hvad verkan sådant skulle hafva på lifsfunktionerna i öfrigt, då tillade jag, att hellre än att mitt lif skulle räddas genom dylika grymheter ville jag dö tio år förr, än

Om antagande af en lag angående pinssamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.
 (Forts.) eljest skulle blifva fallet. Herrarne skola sjelfva lätt finna, att detta är något helt annat, än hvad herr Liss Olof Larsson pådikade mig för att kunna göra sig lustig på min bekostnad. Det kan ju vara skäl att en gång göra denna lilla protest mot herr Liss Olof Larssons sätt att gå till väga, när han icke har något bättre att komma med. Och ofta har han ingenting bättre.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen enligt de yrkanden, som förekommit, propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag derå och bifall till det af herr Anjou under öfverläggningen framställda yrkande; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i utlåtandet
 n:o 35,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å nämnda hemställan, bifallit det af herr Anjou under öfverläggningen framställda yrkande.

Omröstningen visade 102 ja mot 43 nej; varande alltså utskottets hemställan af kammaren bifallen.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3 e. m.

In fidem
 A. E. J. Johansson.